

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Matea Maravić

Roditeljska perspektiva o suradnji s odgajateljima na projektima u vrtiću prije i za
vrijeme pandemije bolesti COVID-19

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2022.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Roditeljska perspektiva o suradnji s odgajateljima na projektima u vrtiću prije i za vrijeme pandemije bolesti COVID-19

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Iskustveno učenje

Mentor: Lucija Jančec doc.dr.sc.

Student: Matea Maravić

Matični broj: 0299013433

U Rijeci, lipanj, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentoricom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Vlastoručni potpis

Maravić

Zahvale

Najveću zahvalu upućujem svojim nezamjenjivim roditeljima bez čije ljubavi, podrške i odricanja danas ne bih bila tu gdje jesam, hvala vam na svemu što ste učinili za mene i na svemu što ćete tek učiniti. Hvala mojoj sestri Niki koja oplemenjuje moj život i uljepšava mi dane svojim humorom.

Posebno mjesto u srcu, ali i u ovoj zahvali pripada mom zaručniku Juretu. Hvala ti na svojoj ljubavi, podršci, riječima ohrabrenja tijekom svih ovih godina. Hvala ti što si vjerovao u mene onda kada ja nisam!

Hvala mojim curama Hani, Lei, Marti, Matei i Nives za koje sam sigurna kako će uljepšati djetinjstvo svakog djeteta, baš kao što su uljepšale i moje studentske dane. Svakom odgojitelju želim jednu kolegicu baš kao što ste vi!

Također se želim zahvaliti svojoj mentorici doc.dr.sc. Luciji Jančec na pružanju prilike za pisanjem mog završnog rada upravo iz ovog područja. Hvala Vam na podršci, sugestijama i idejama u izradi ovog rada.

Naposlijetku se želim zahvaliti odgojiteljici N. kao i svim roditeljima koji su sudjelovali u istraživanju. Bez vas ovaj rad ne bi bio moguć.

Ovaj rad posvećujem svojim dragim osobama koje nažalost nisu više sa mnom. Hvala vam na prekrasnom djetinjstvu i zajedničkim uspomena koje ćemo nastaviti stvarati jednom kada se ponovno sretnemo. Nadam se da sam vas učinila ponosnima i sretnima barem upola koliko ste vi mene.

SAŽETAK

Polazeći od misli kako su roditelji prvi odgojitelji svoje djece, neupitna je nužnost suradnje između roditelja i odgojitelja. Jedino je kvalitetnom suradnjom moguće postići krajnji cilj kada je u pitanju dijete odnosno njegova dobrobit i cjeloviti razvoj.

U ovome se radu željela ispitati roditeljska perspektiva o suradnji s odgojiteljima na projektima prije i za vrijeme pandemije COVID-19 s obzirom da je pandemija značajno utjecala na naše živote. U istraživanju je sudjelovalo 5 ispitanika čija su djeca pohađala vrtić prije i za vrijeme pandemije COVID-19.

Dobiveni rezultati pokazali su kako se suradnja na projektima prije i za vrijeme pandemije COVID-19 bitno promijenila, no nije nazadovala. Neki oblici suradnje koji su do tada bili ustaljeni sada su zamijenjeni oblicima suradnje koji su bili primjereni novonastaloj situaciji.

Ključne riječi: roditelji, odgojitelji, pandemija COVID-19, projektni pristup, suradnja

SUMMARY

Starting from the idea that parents are the first educators of their children, the necessity of cooperation between parents and educators is unquestionable. Only with quality cooperation it's possible to achieve the goal when it comes to the child or his well-being and overall development.

This paper is based on the parental perspective on working with educators on projects before and during the COVID-19 pandemic given that the pandemic had a significant impact on our lives. The study involved 5 respondents whose children attended kindergarten before and during the COVID-19 pandemic.

The obtained results showed that cooperation on projects before and during the COVID-19 pandemic changed significantly but didn't decline. Some forms of cooperation that were established until then have now been replaced by forms of cooperation that were appropriate to the new situation.

Keywords: parents, educators, COVID-19 pandemic, project approach, collaboration

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SURADNJA VRTIĆA I OBITELJI	2
2.1. ULOGA RODITELJA U TRADICIONALNOM I SUVREMENOM SHVAĆANJU KURIKULUMA.....	2
2.2. ŠTO JE SURADNJA, A ŠTO PARTNERSTVO?.....	3
2.3. OBLICI SURADNJE	5
2.4. KOMUNIKACIJA ODGOJITELJA S RODITELJEM	6
2.5. PRIPREMA ZA INDIVIDUALNI RAZGOVOR S RODITELJIMA.....	7
2.6. STRUKTURA RAZGOVORA I NJEGOVA DOBROBIT	8
3. PROJEKTNI PRISTUP U VRTIĆU	10
3.1. PROJEKTNI PRISTUP PREMA LILIAN KATZ I SYLVIA CHARD	11
3.2. PROJEKTNI PRISTUP PREMA REGGIO PEDAGOGIJI	12
3.3. ETWINNING PROJEKT.....	13
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	15
4.1. CILJ, SVRHA ISTRAŽIVANJA I ISTRAŽIVAČKA PITANJA	15
4.2. UZORAK ISPITANIKA	15
4.3. METODA	16
4.4. REZULTATI I RASPRAVA	17
5. ZAKLJUČAK	33
6. LITERATURA	35
PRILOZI	37

1. UVOD

Krajem 2019. godine život svih ljudi doživio je veliki preokret pojavom pandemije COVID-19 koja se rasprostranila na globalnoj razini. Ljudi su bili prisiljeni svoj život prilagoditi pojavi pandemije koja je donijela mnogobrojne promjene u naše živote. Termine samoizolacija, pozitivan test, „novo normalno“, epidemiološke mjere mogli smo čuti na gotovo svakom koraku. Pogođeni su bili svi sektori djelatnosti, a među njima se našlo i obrazovanje. Odgojno-obrazovne skupine, učionice, predavaonice zamijenjene su online platformama ili tv prijamnicima putem kojih se održavala nastava na daljinu. Ovakav je način rada bio vrlo izazovan kako za odgojitelje i učitelje tako i za djecu i roditelje. Roditelji su za to vrijeme imali vrlo bitnu ulogu kao odgojitelji i učitelji svoje djece. Za potrebe ovog rada naglasak je stavljen na rani i predškolski odgoj i obrazovanje i razne izazove s kojima su se susreli roditelji i odgojitelji kada je u pitanju odgoj djece. Kvalitetna suradnja u tom razdoblju bila je od velikog značaja kako bi se odgoj i razvoj djece nastavio odvijati svojim tokom, ali i da se suradnja koja je do tada postignuta između roditelja i odgojitelja, ne naruši.

U ovome će radu biti prikazana roditeljska perspektiva o suradnji između roditelja i odgojitelja na projektima prije i za vrijeme pandemije COVID-19. U teorijskom djelu ovog rada govori se o projektnom pristupu te o suradnji između roditelja i odgojitelja dok metodološki dio obuhvaća istraživanje odnosno intervju s 5 roditelja kako bi se dobio stvarni uvid u suradnju u ovim uistinu izazovnim vremenima.

2. SURADNJA VRTIĆA I OBITELJI

Odgoj djeteta dinamičan je i kompleksan proces u kojem primarnu ulogu imaju roditelji ili skrbnici djeteta, a odrastanjem djeteta javlja se potreba i obaveza za njegovim uključivanjem u institucionalne oblike odgoja i obrazovanja. Taj proces uključivanja za neku djecu započinje vrlo rano odnosno upisom u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Dijete tada po prvi puta napušta svoju jedinu odgojnu sredinu – obitelj te prelazi u novu odgojnu sredinu koja je podjednako bitna kao i obitelj.

Shodno tome od krucijalne je važnosti da obitelj i ustanova ranog i predškolskog odgoja kao i svi njezini sudionici, ostvare suradnički odnos. Suradnički je odnos vrlo lako prepoznati jer su roditelji i odgojitelji jednaki odnosno odnose se jedni prema drugima s poštovanjem i razmjenjuju sve potrebne informacije vezne uz odgoj djeteta, obje strane imaju aktivnu ulogu u poticanju dječjeg razvoja te isto tako imaju određena prava i dužnosti koje moraju izvršiti. Roditelji, ali i odgojitelji ne smiju umanjivati važnost onog drugog jer svatko ima svoju ulogu kada je u pitanju odgoj djeteta. Odgojitelj kao stručnjak za odgoj i obrazovanje sa svojim profesionalnim kompetencijama te roditelji koji su prvi djetetovi odgojitelji čija su znanja i vještine od velikog značaja (Rosić, Zloković, 2003). Važnost suradnje, ali i aktivne uloge roditelja u odgojno-obrazovnom procesu uviđa i autorica Slunjski (2008:209) koja navodi „*U vrtiću – zajednici koja uči roditelji su nezaobilazni partneri (zajedničkog) stvaranja cjelovitih razumijevanja i znanja odraslih o djeci. Oni su ravnopravni sudionici odgoja i obrazovanja djece te glavni saveznici odgajatelja u ostvarenju kvalitete cjelokupnog vrtićkog življenja.*“

2.1. Uloga roditelja u tradicionalnom i suvremenom shvaćanju kurikuluma

Uloga roditelja u odgojno-obrazovnom procesu kroz povijest pa sve do danas značajno se mijenjala. U tradicionalnom shvaćanju kurikuluma roditelji su imali inferiornu ulogu te nisu sudjelovali u odgojno-obrazovnom procesu, a odgojitelj je bio superioran te je njegov zadatak bio osmišljavanje kurikuluma i naposljetku njegovo ostvarivanje. Takva uloga roditelja u odgojno-obrazovnom procesu nije iznenađujuća s obzirom da se i na

djecu gledalo kao na pasivne sudionike koji od odgojitelja primaju znanje. U obzir se nije uzimala individualnost svakog djeteta već je odgojitelj osmišljavao kurikulum koji je bio striktno definiran, ciljevi su za svu djecu bili jednaki te je bio usmjeren na prenošenje znanja pasivnim sudionicima odnosno djeci. Roditelji i odgojitelji u tradicionalnom su shvaćanju bili dvije odvojene jedinice koje su surađivale tek u posljednjoj godini prije odlaska djeteta u školu. Prije toga, roditelji nisu ulazili u prostor vrtića, niti su na vlastitu inicijativu surađivali s odgojno-obrazovnom ustanovom te nisu sudjelovali u tvorbi kurikuluma. Naposljetku se počinje uviđati kako dijete nije samo pasivni sudionik u odgojno-obrazovnom procesu već ono treba biti aktivni sudionik pri čemu je za uspješnu konstrukciju njegovih vlastitih znanja ključna interakcija s ostalom djecom i odraslima. Sukladno tome, kurikulum postaje fleksibilan odnosno nije jasno strukturiran i rascjepkan po odgojno-obrazovnim područjima kao što je bio u tradicionalnom, biheviorističkom shvaćanju kurikuluma, a naglasak se stavlja na djecu, njihove potrebe i prava. U suvremenom shvaćanju kurikuluma roditelji ne samo da surađuju s odgojno-obrazovnom ustanovom i odgojiteljima već postaju nezamjenjiv i ključan čimbenik kada je u pitanju odgoj djece (Petrović-Sočo, 2009; 2013).

2.2. Što je suradnja, a što partnerstvo?

Termini suradnja i partnerstvo vrlo se često poistovjećuju te njihovo definiranje i obrazloženje stoga ovise o autoru koji se bavi navedenom tematikom. Autorica Ljubetić (2014) zaključuje kako je ova dva pojma moguće poistovjetiti samo ako suradnja uključuje obilježja partnerskog odnosa kao što su kvalitetan i kontinuiran odnos, jasno definiran zajednički cilj, vrijeme, kontekst i slično. S druge strane, autorica Višnjic Jevtić (2018) navodi kako definiranje suradničkog odnosa ovisi o kulturi, individualnosti odgojno-obrazovne ustanove i članovima koji sudjeluju u tom procesu. Proučavanjem recentne literature, autorica predstavlja nekoliko obilježja suradničkog odnosa kao što su komunikacija, uzajamna podrška, zajedničko donošenje odluka kao i zajedničko poticanje razvoja i učenja djece.

Dakle suradnju možemo definirati kao jedan od temeljnih odnosa čije je postojanje nužno u odnosu odgojitelj-obitelj dok je partnerski odnos najviši oblik suradnje. Imajući navedeno na umu, partnerstvo je oblik suradnje kojemu svi teže, no njegova

kompleksnost i međuovisnost o više aspekata odgoja i obrazovanja (svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa, klima ustanove, kultura i njezine vrijednosti u kojima se ona nalazi i mnoge druge dimenzije koje se uzajamno isprepliću) otežavaju njegovo ostvarenje.

Kako bi se napravila što kvalitetnija i jasnija distinkcija između navedenih pojmova, autorica Ljubetić (2014) navodi i sljedeća obilježja suradničkog i partnerskog odnosa.

Tablica 1: Razlike između suradnje i partnerstva

Suradnja	Partnerstvo
<ul style="list-style-type: none"> • percepcija roditelja kao druge strane u odgoju djece 	<ul style="list-style-type: none"> • na roditelje se gleda kao na prve učitelje svoje djece
<ul style="list-style-type: none"> • dolazak roditelja u vrtić samo na poziv ili u određeno vrijeme 	<ul style="list-style-type: none"> • roditelji su u svakom trenutku dobrodošli u odgojno-obrazovnu ustanovu
<ul style="list-style-type: none"> • roditelji imaju inferiorniji odnos prema odgajateljima 	<ul style="list-style-type: none"> • roditelji su ravnopravni s odgajateljima i odgojno-obrazovnom ustanovom
<ul style="list-style-type: none"> • manjak interesa za unaprjeđivanje kompetencija u području partnerstva od strane odgojitelja 	<ul style="list-style-type: none"> • odgojitelji pokazuju povećani interes u unaprjeđivanju svojih kompetencija u području partnerstva
<ul style="list-style-type: none"> • jednosmjerni ciljevi 	<ul style="list-style-type: none"> • dvosmjerni ciljevi usmjereni na dijete i njegovu dobrobit
<ul style="list-style-type: none"> • komunikacija koja nije česta te je prisutna tek kada se pojavljuje određeni problem 	<ul style="list-style-type: none"> • otvorena, iskrena, podržavajuća, kontinuirana komunikacija
<ul style="list-style-type: none"> • na obitelj i lokalnu zajednicu gleda se kao odvojene sustave 	<ul style="list-style-type: none"> • obitelj, odgojno-obrazovna ustanova i lokalna zajednica međusobno su povezani

Izvor: Ljubetić, M. (2014). Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice. Sveučilište u Splitu: Zagreb.

2.3. Oblici suradnje

Kako bi postigli što uspješniju suradnju, bitno je da odgojitelji u radu s roditeljima koriste različite oblike suradnje. Jedni od najpoznatijih oblika suradnje jesu individualni razgovori (informacije) i roditeljski sastanci s kojima se roditelji po prvi puta susreću već u ustanovama ranog i predškolskog odgoja. Osim dva navedena oblika suradnje u svakodnevnom se radu koriste i mnogi drugi oblici suradnje o čijoj važnosti pišu mnogobrojni autori.

Autorica Višnjić Jevtić (2018) oblike suradnje dijeli s obzirom na ulogu roditelja pa ona tako može biti aktivna ili pasivna. Oblici suradnje u kojima roditelji imaju pasivnu ulogu jesu:

- pisana komunikacija
- obavijesti
- glasila
- pisma
- dnevници
- izvještaji o napretku
- individualni razgovori s roditeljima
- razgovori prilikom dolaska ili odlaska iz vrtića
- dani otvorenih vrata.

Osim pasivne uloge roditelja u prethodno navedenim oblicima suradnje, kao što je već rečeno, roditelji mogu imati i aktivnu ulogu, a neki od oblika nalaze se u nastavku:

- komunikacija putem suvremene tehnologije
- mobilne aplikacije
- društvene mreže
- druženja djece i odraslih
- sudjelovanje u tvorbi kurikuluma
- boravak roditelja u odgojno-obrazovnoj skupini.

Iako je u ovoj podjeli vrlo jasna distinkcija između oblika suradnje u kojima roditelji imaju aktivnu i pasivnu ulogu, potrebno ju je uzeti sa zadržkom. Naime, iako se

individualni razgovori, roditeljski sastanci, radionice za roditelje navode kao oblik suradnje u kojima roditelj ima pasivnu ulogu to ne mora nužno biti tako. Analizirajući upravo te oblike suradnje možemo zaključiti kako roditelji mogu imati vrlo aktivnu ulogu ako im se pruži prilika. Primjerice prilikom, održavanja radionica za roditelje nije od zgorog da roditelji budu inicijatori i organizatori radionice na neku temu kojom će obogatiti znanje ostalih roditelja, ali i odgojitelja. Individualni razgovori i roditeljski sastanci također mogu biti vrlo konstruktivni susreti na kojima će roditelji imati ravnopravnu ulogu s odgojiteljima i aktivno se uključiti.

Stoga, ova podjela može biti tek nit vodilja kako bi odgojitelji mogli vidjeti koji sve oblici suradnje postoje, no na njima je da procijene i odaberu oblike suradnje koje će primjenjivati u radu te da osvijeste svoju sliku o roditeljskoj ulozi u istima. Važno je imati na umu kako jedan oblik suradnje možda neće odgovarati svim roditeljima zbog čega je bitno da odgojitelj roditeljima ponudi i ostale oblike suradnje u kojima će se roditelji osjećati kao aktivni sudionici (Sandberg, Vuorinen, 2008; Ljubetić, 2011).

2.4. Komunikacija odgojitelja s roditeljem

Temelj svakog međuljudskog odnosa jest komunikacija te je upravo ona vrlo bitan čimbenik za uspješnu suradnju između obitelji i odgojno-obrazovne ustanove. Komunikacija koja treba biti prisutna u odnosu roditelj-odgojitelj treba biti slobodna, ugodna, neugrožavajuća, iskrena te naizmjenično komplementarna odnosno da obje strane imaju priliku biti kako slušatelj tako i govornik (Brajša, 1994).

Kada govorimo o komunikaciji, najčešća podjela komunikacije jest ona po načinu komunikacije odnosno verbalna i neverbalna komunikacija. Samo ime govori kako je verbalna komunikacija, komunikacija u kojoj se poruke, misli, osjećaji, stavovi prenose riječima, a neverbalna komunikacija je komunikacija koja se manifestira neverbalnim simbolima poput mimike, gesta i slično (Zrilić, 2010; Rijavec, Miljković, 2002). S verbalnom i neverbalnom komunikacijom upoznata je većina odgojitelja, stoga se u nastavku nalaze još neki od aspekata koje je potrebno uzeti u obzir prilikom komunikacije s roditeljima.

Milanović i suradnice (2014) navode kako u komunikaciji između odgojitelja i roditelja postoje implicitne i eksplicitne poruke. Ako odgojitelj primjerice kaže: „Ana je danas

sokom prolila rezervnu majicu pa Vas molim da joj sutra donesete drugu“, tada roditelj dobiva jasnu i nedvosmislenu poruku te tada kažemo da je to eksplicitna poruka. Da je odgojitelj rekao: „Ana je danas sokom prolila rezervnu majicu, a sutra bi joj mogla trebati“, tada je to implicitna poruka ili neizrečena poruka gdje postoji mogućnost da roditelj neće shvatiti da je sutra potrebno donijeti novu majicu.

Osim implicitnih i eksplicitnih poruka potrebno je usmjeriti pažnju i na kongruentne i nekongruentne obavijesti koje koristimo prilikom iznošenja određene poruke. Kongruentne obavijesti su obavijesti u kojima se jezični i nejezični signali međusobno podudaraju dok se kod nekongruentnih obavijesti ti signali razilaze. Primjerice, ako na pitanje „Kako si?“ odgovorimo „odlično“ namrštenog lica tada sugovorniku šaljemo nejasnu pa čak i zbunjujuću poruku jer se naše riječi ne podudaraju s onim kakva je naša trenutna mimika lica. Ako na to pitanje odgovorimo s osmijehom tada će sugovornik dobiti vrlo jasnu poruku onoga kako se osjećamo te neće postojati nedoumice (Brajša, 1996; Milanović i sur. 2014).

Schulz von Thun (2002) prema Milanović i sur. (2014) navodi kako postoje dva smjera u ljudskoj komunikaciji, a to su samoočitovanje i proračunato djelovanje. Ako je govornik iskren i autentičan u svojim porukama te želi sugovorniku prenijeti svoje osjećaje, misli ili namjere tada govorimo o samoočitovanju u komunikaciji. Ukoliko pak osoba u svojim iskazima i porukama manipulira ili koristi razne taktike kako bi kod sugovornika izazvala simpatiju, a ponekad i upravljala njegovim osjećajima ili mislima tada govorimo o proračunatom djelovanju. Neupitno je kako za proračunato djelovanje nema mjesta ako se želi postići ili već postoji uspješna i kvalitetna suradnja između odgojno-obrazovne ustanove i roditelja.

2.5. Priprema za individualni razgovor s roditeljima

S roditeljima je vrlo važno dijeliti sve informacije koje su vezane uz rad vrtića i aktivnosti koje se organiziraju za djecu međutim svakog roditelja najviše zanimaju informacije koje su vezane isključivo za njegovo dijete (Hiatt-Michael, 2001 prema Ljubetić, 2014). Komunikacijom usmjerenom na dijete i njegova postignuća povećavamo roditeljsku odgovornost te se tada smanjuje strah roditelja da je njihov odgoj djeteta prosuđivan i ocjenjivan od strane odgojitelja. Razmjenjivanjem svojih zapažanja o djetetu, njegovim

uspjesima ali i neuspjesima kod roditelja stvaramo osjećaj prihvaćenosti, važnosti i ravnopravnosti.

Prije samog održavanja razgovora s roditeljima bitno je da odgojitelj pomno isplanira razgovor odnosno odluči o čemu želi razgovarati s roditeljima te koji je krajnji cilj razgovora. Dobro pripremljen odgojitelj, odgojitelj koji će pokazati kako poznaje dijete, kod roditelja će potaknuti poštovanje i uliti mu povjerenje. Poželjno je da odgojitelj prije samog razgovora napravi bilješke u kojima će navesti informacije za koje smatra kako ih je potrebno reći roditeljima. Jedan od prijedloga koji navode Milanović i sur. (2014) jest zapisivanje bilješki prema skupinama razvoja kao što su motorika, socio-emocionalni razvoj, kognitivni razvoj, komunikacija, tjelesni razvoj i slično. Roditelji rado poslušaju što odgojitelj primjećuje kada je u pitanju njihovo dijete i njegov napredak posebice zato jer djeca većinu svog dana provode u vrtiću te roditelji nemaju pravi uvid u ponašanje svog djeteta. Prilikom samog organiziranja razgovora, osim vlastite pripreme, potrebno je pripremiti i prostor u kojem će se razgovor održati. Važno je osigurati mjesto ili prostor koje će biti izdvojeno od buke te gdje nas nitko neće moći ometati kako bi se u potpunosti mogli posvetiti razgovoru s roditeljima. U dogovoru s roditeljima određujemo vrijeme kao i vremensku procjenu trajanja sastanka, a važno je imati na umu pravilo: *nemoj započinjati ako nisi rezervirala dovoljno vremena za razgovor*. (Milanović i sur., str. 102)

2.6. Struktura razgovora i njegova dobrobit

Autorice Milanović i sur. (2014) navode kako je tek četvrtina odgojitelja s dugogodišnjim radnim stažem održala individualne razgovore dok su ostali mišljenja kako sve potrebno rješavaju na vratima sobe dnevnog boravka te da nema potrebe za individualnim razgovorima. Istraživanje koje je provela Bratković Aračić (2019) o roditeljskoj perspektivi o komunikaciji između odgojitelja i roditelja pokazala je kako se većina roditelja slaže s korisnošću individualnih razgovora kao i ostalih oblika suradnje poput roditeljskih sastanaka, kreativnih radionica i slično, no ipak istima prisustvuje njih tek 50%, a najčešće je riječ o istim roditeljima.

Svaki razgovor pa tako i razgovor s roditeljima ima svoj uvodni dio, glavni/središnji dio i kraj. Na samom početku tj. u uvodnom djelu važno je postići ugodno ozračje i postići da se roditelj osjeća dobrodošlo. To se može postići postupcima dobrodošlice poput

uzimanja jakni, toplog pozdrava, upućivanja roditelja da sjedne ako to želi i slično. Takvi će postupci polako dovesti do opuštenosti kod roditelja, ali i kod odgojitelja. Započinjanjem razgovora o temi zbog koje se održava razgovor, prelazi se na glavni dio. U njemu iznosimo sve činjenice i informacije za koje smatramo da su bitne, a pritom imajući na umu kako je razgovor susret na kojem roditelji i odgojitelj razgovaraju, planiraju i diskutiraju, a konačni je cilj dobrobit djeteta. Uloga je odgojitelja da na razgovorima govori pozitivno o djetetu i njegovom napretku, daljnjim očekivanjima za razvoj, ako želi ukazati na neko nepoželjno ponašanje mora promisliti na koji će to način priopćiti roditeljima kako mu roditelji nebi pružili otpor. Na samom kraju razgovora još se jednom sažme sve ono što je rečeno u sastanku te ono što je dogovoreno kao daljnji korak te što će se kod djeteta poticati (Milanović i sur., 2014).

Uspješno proveden razgovor može se analizirati kroz dobit za roditelja, dobit za dijete te dobit za odgojitelja. Roditelj se nakon uspješnog razgovora bolje upoznaje s radom vrtića, radom u skupini, uvjetima u kojima njegovo dijete boravi te dobiva informacije o postignućima svoga djeteta. Dobit za dijete usko je povezano s dobiti za odgojitelja jer u uspješnom razgovoru s roditeljima, odgojitelj dobiva bolji uvid u činjenice koje su bitne za razumijevanje djeteta što dovodi do zadovoljnog i sretnog djeteta jer odgojitelj zna na što se treba fokusirati te kako će moći što uspješnije zadovoljiti potrebe djeteta (Milanović i sur., 2014). Osim navedenih dobrobiti autori Rosić, Zloković (2003) kao produkt uspješne suradnje vide i dobrobit za odgojno-obrazovnu ustanovu odnosno da uspješna i kvalitetna suradnja između roditelja i odgojitelja dovodi do bolje kvalitete rada same ustanove.

3. PROJEKTNI PRISTUP U VRTIĆU

Projektni pristup u vrtiću danas je ustaljen oblik rada u kojem djeca kroz situacijska, stvarna iskustva konstruiraju svoje znanje u suradnji s ostalom djecom i odraslima. Taj se pristup temelji na konstruktivističkom pristupu koji podrazumijeva involviranost u vlastiti proces učenja. Projektni pristup djeci pruža mogućnost da istražuju, postavljaju različite hipoteze, raspravljaju o svojim idejama s ostalom djecom i odraslima, ali i da prihvate tuđe ideje koje se možda razlikuju od njihovih. Za implementaciju projektnog pristupa u rad dječjih vrtića i cjelokupno školstvo zaslužni su John Dewey i William Heard Kilpatrick. Oni su uvidjeli kako su akademski rezultati učenika koji uče prema projektnom pristupu uspješniji od onih koji znanje stječu prema tradicionalnom načinu poučavanja koji je bio prisutan u to vrijeme (Krajcik, Blumenfeld, 2006).

Kako bi sam projekt mogao započeti bitno je da odgojitelji pažljivo prate djecu, njihove aktivnosti, interese, pitanja, razgovore te opažanja. Na temelju toga odgojitelj može formirati temu projekta u kojem će djeca moći aktivno istraživati i kreirati svoje znanje (Miljak, 1999). Tema projekta proizlazi najčešće iz interesa djeteta, što je vrlo pogodno za njihov razvoj u punom potencijalu. Kada su djeca intrinzično motivirana tada se oni maksimalno uključuju u rad, lakše i kvalitetnije usvajaju nova saznanja i spoznaje te razvijaju svoje sposobnosti. Projekt polazi od jednostavnijeg činjeničnog znanja prema složenijim oblicima znanja i mišljenja te na temelju toga razlikujemo tri razine mišljenja. U prvoj razini prikupljaju se podatci o pojmu, temi ili problemu te kroz prvu razinu djeca stječu nova znanja koja ih potiču da razvijaju vještinu sistematiziranja znanja. U drugoj se razini podatci obrađuju te se stječe pojmovno znanje, dok se posljednja, treća razina odnosi na primjenu stečenog znanja i isprobavanja ideja (Čudina-Obradović i Brajković, 2009).

Projektni pristup i njegovo tumačenje značajno ovise o autorima koji o njemu pišu, a najčešće promjene o shvaćanju projektnog pristupa očitavaju se u započinjanju projekta, ulozi djeteta u projektu, ali i ulozi odgojitelja za vrijeme trajanja projekta. Autori koji se najčešće bave terminom projektnog pristupa i koji se najčešće spominju u literaturi jesu Lilian Katz i Sylvia Chard, a projektnim pristupom također se bavi Reggio pedagogija.

3.1. Projektni pristup prema Lilian Katz i Sylvia Chard

Rad na projektu definira se kao integrirano poučavanje djece kroz temu koja se zajedno s djecom dublje istražuje i upotpunjuje kako bi djeca bolje upoznali svoje okruženje. Kroz rad na projektu djeca razvijaju svoje intelektualne, socijalne, emocionalne i kreativne potencijale. Projekt potiče djecu na dublje razumijevanje događaja i fenomena na način da djeca postavljaju pitanja, pretpostavke i teorije. Radom na projektu djeca uče na prirodan način jer su ona osobno motivirana za traženje odgovora koje je u skladu s njihovim stilom učenja. Tema projekta proizlazi iz integriranog kurikulumu ili programa koji je unaprijed određen, a fleksibilnost se dopušta u izboru u kojem sudjeluju i djeca. Tema se odabire ovisno o relevantnosti za život djeteta, raspoloživosti materijala i resursa potrebnih za njezin razvoj (Slunjski, 2001). Autorica Katz teme grupira u devet kategorija kao što su teme iz svakodnevnog života djeteta, iz života lokalne zajednice, teme koje se bave raznim događajima i blagdanima, teme koje se odnose na proučavanje vremena i zanimljivih mjesta te zanimljivih predmeta.

Autorica Katz ističe važnost prava djeteta na izbore koje se osigurava na tri razine. Na prvoj razini djetetu se nudi mogućnost izbora što će raditi, što i kako će istraživati i čime će se baviti ovisno o svojim ranijim iskustvima i kognitivnom stilu. Na drugoj razini djeci se nudi mogućnost odabira kada će se u aktivnost uključiti te koliko će u njoj sudjelovati ovisno o vlastitom tempu. Na trećoj razini djetetu se nudi mogućnost odlučivanja koje mjesto će za svoju aktivnost odabrati te s kime će u aktivnosti surađivati (Katz, 1989 prema Slunjski, 2001). Rad na projektu dijeli se u tri etape koje su planiranje i započinjanje, razvoj projekta i refleksija s evaluacijom. Planiranje i započinjanje projekta može proizaći iz interesa djece za neku pojavu ili problem, iz odgojiteljeva odabira ili iz međusobnog dogovora djece i odgojitelja. U prvoj etapi odgojitelj ima vrlo važnu ulogu jer on potiče djecu na razgovor u kojem ona razmjenjuju vlastita iskustva i spoznaje. Odgojitelj potiče djecu da sagledavaju probleme iz različitih perspektiva te ih usmjerava u zajedničkom izrađivanju plana istraživanja i dolaženja do odgovora. Kroz cijeli proces projekta odgojitelj prati interes djece i njihove potrebe te na temelju njih obogaćuje i razvija temu projekta. U etapi razvoja projekta stavlja se važnost na uključivanje roditelja u cjelokupni proces na način da razgovaraju s djecom o temi projekta te da pomognu djeci u dobivanju novih informacija. U ovoj etapi djeca istražuju nove informacije te na taj

način nadopunjuju dosadašnje spoznaje i iskustva te dobivaju informacije potrebne za razvoj projekta. Odgojiteljeva uloga u ovoj etapi je da potiče djecu na daljnje razumijevanje problema što im omogućuje da nove spoznaje koriste u svakodnevnom životu. Etapa refleksije i evaluacije predstavlja refleksiju na proces učenja djece u kojem se posebni naglasak stavlja na praktičnu primjenjivost novih spoznaja djece (Slunjski, 2001).

3.2. Projektni pristup prema Reggio pedagogiji

Reggio pedagogija čiji je utemeljitelj Loris Malaguzzi na dijete gleda kao na centar svih zbivanja, ono je sposobno biće koje usvaja znanja svim svojim osjetilima. Kako bi se to ostvarilo potrebno mu je bogato i poticajno prostorno-materijalno okruženje kao i odgojiteljeva pravovremenost uočavanja dječjih interesa. Jedan od temeljnih oblika rada u Reggio pristupu ostvaruje se upravo kroz rad na projektima (Riggati, 2000). Prema Reggio koncepciji rad na projektu smatra se važnim dijelom stjecanja iskustva učenja djece i odgojitelja jer se ono temelji na učenju kroz rad, grupnoj diskusiji u zajedničkom učenju i mogućnosti refleksije vlastitih ideja i iskustava. Projekt se realizira tako da on nije planiran, strukturiran te nije unaprijed određena duljina njegovog trajanja te se ne zna kojim će se smjerom razvijati. Ovisno o interesu djece odabire se smjer razvoja projekta te je s obzirom na to važno znati prepoznati, pratiti i obogaćivati interes djece. Odabir teme projekta proizlazi upravo iz interesa djece te je uloga odgojitelja da kroz razgovor s djecom uvidi koji problem će dalje istraživati. U Reggio koncepciji u provedbi projekta ne određuju se obrazovni zadatci, ciljevi i sadržaji aktivnosti već se oni određuju fleksibilno na način da se konstantno prilagođavaju potrebama i interesima djece. Također, uvažava se djetetov osobni ritam koji je presudan u planiranju i razvijanju projekta. Uloga odgojitelja je izrada sheme koja predstavlja samo početne mogućnosti koje su odgojitelji sami pretpostavili i one koje potječu iz razgovora s djecom. Rad na projektu prema Reggio koncepciji se ne planira već se ono razvija tako da odgojitelj svakodnevno prati i dokumentira aktivnosti, razgovore i interese djece i na taj način osmišljava moguće smjerove aktivnosti. Kako bi projekt bio kvalitetan važno je da odgojitelj upozna osobni ritam i specifične karakteristike svakog djeteta. Osim toga uloga odgojitelja je da potiče različite oblike socijalnih interakcija djece tako što stavlja naglasak na pripremanje prostora koji bi trebao nuditi mogućnost da se djeca mogu

družiti, ali i biti sami kada im je to potrebno (Slunjski, 2001). Ono što je također karakteristično kod provođenja projekta prema Reggio pristupu jest dokumentiranje svih koraka za vrijeme trajanja projekta. Oni će kasnije poslužiti ne samo djeci već i odgojiteljima, ali i roditeljima (Katić, 2008). Dokumentacija će odgojitelju poslužiti kao izvor u kojem će moći vidjeti kojim je tijekom išao projekt, kako je tekao projekt, što su djeca činila, jesu li njihovi interesi ispunjeni, ali i na koji bi se način mogao razvijati daljnji tijek aktivnosti i time upotpunjavati i razvijati kurikulum. Roditelji uvidom u dokumentaciju dobivaju predodžbu o tome što njihova djeca rade u odgojno-obrazovnoj ustanovi, na koji način uče i kako stupaju u interakcije. Upravo ovakav oblik gdje roditelj ima prilike vidjeti svoje dijete u neposrednom djelovanju doprinosi mijenjanju pogleda na vlastito dijete i na ulogu odgojitelja u odgojno-obrazovnom procesu. Naposljetku, prikupljanje dokumentaciji djeci pruža uvid u njihove hipoteze koje su formirali na samom početku projekta te da iste potvrđuju ili mijenjaju u interakciji s ostalom djecom, ali i odraslima te da osvijeste proces vlastitog učenja (Slunjski, 2001).

3.3. eTwinning projekt

Projekt eTwinning pokrenut je 2005. godine kao glavna akcija Programa e-učenja Europske komisije, a sufinanciran je od strane Erasmus+, europskog programa za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport. Ideja o pokretanju projekta proizašla je iz želje za poticanjem suradnje i kvalitetne odgojno obrazovne prakse između odgojitelja i učitelja koji rade u vrtićima ili školama na području Europske Unije, a čije su države sudionici navedenog programa. Ono što je posebno karakteristično za ovaj europski projekt jest da on ima svoju online platformu na kojoj odgojitelji, učitelji, stručni suradnici, ali i svi ostali zaposleni u sektoru odgoja i obrazovanja, imaju prilike komunicirati s ostalim članovima, razmjenjivati iskustva, osmišljavati različite projekte i slično.¹ Cilj samog projekta jest promicanje i implementacija suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, a osim prethodno navedene online platforme vrlo je često prisutna i komunikacija putem video poziva. Sudjelovanjem na ovom projektu odgojitelji, učitelji i ostali sudionici ne samo da surađuju i razmjenjuju znanja već uče i o implementaciji suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija u svoj rad,

¹ <https://www.etwinning.net/hr/pub/about.htm>

razvijaju komunikacijske vještine, osvještavaju vlastite odgojiteljske ili nastavničke/učiteljske kompetencije (Papadakis, 2016).

Osim dobiti za odgojitelje i razvoj njihovih profesionalnih kompetencija, ovaj projekt značajno doprinosi razvoju djece. Kao što odgojitelji, učitelji i ostali odgojno-obrazovni djelatnici sudjeluju u navedenom projektu i stupaju u kontakt s ostalim članovima, isto se događa i kod djece. Pruža im se prilika za suradničko učenje u kojem se djeca mogu povezati s djecom iz različitih država te se sukladno tome upoznati i s različitim kulturama, normama i običajima određene države. Djeci se također pruža prilika da aktivno koriste informacijsko-komunikacijske tehnologije koje značajno doprinose razvoju digitalne kompetencije koja je između ostalog jedna od ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje propisanih Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1. Cilj, svrha istraživanja i istraživačka pitanja

Cilj istraživanja jest utvrditi roditeljsku perspektivu o suradnji s odgojiteljima te s kojim su se eventualnim izazovima susreli u radu na projektima u dječjem vrtiću prije i za vrijeme trajanja pandemije COVID-19. Svrha ovog istraživanja je prikupljenim informacijama u razgovoru s roditeljima dobiti uvid o kvaliteti suradnje s odgojiteljima i odgojno-obrazovnim ustanovama prije i za vrijeme trajanja pandemije COVID-19.

Istraživačka pitanja koja su postavljena u svrhu ovog istraživanja jesu:

1. Ispitati iskustva roditelja o suradnji s odgojiteljima na projektima prije i za vrijeme trajanja pandemije COVID-19.
2. Utvrditi prednosti i izazove s kojima su se susreli roditelji u suradnji s odgojiteljima na projektima tijekom pandemije COVID-19.
3. Usporediti suradnju roditelja s odgojiteljima prije i za vrijeme pandemije COVID-19.

4.2. Uzorak ispitanika

Za ovo istraživanje odnosno uzorak korištena je tehnika snježne grude. U navedenoj se tehnici najprije iz populacije izdvaja manji broj ispitanika koji potom traže ostale ispitanike koji će sudjelovati u istraživanju (Matijević, Bilić, Opić, 2016). Za potrebe ovog istraživanja na samom je početku kontaktirana odgojiteljica koja radi u Dječjem vrtiću More u Rijeci odnosno u Podcentru Đurđice. Potom je ta ista odgojiteljica razgovarala s roditeljima čija djeca pohađaju njezinu odgojno-obrazovnu skupinu te ih upoznala s istraživanjem i mogućnošću sudjelovanja u istom. Nakon razgovora s roditeljima, odgojiteljica je pristupnici poslala kontakte osam roditelja koji su pokazali zainteresiranost za sudjelovanje te su shodno tome, isti kontaktirani e-mailom. Svih osam roditelja dobilo je mogućnost sudjelovati, no tek se njih pet povratno javilo i pristalo sudjelovati. Jedan je roditelj odgovorio nakon što su intervjui već bili održani, dok se dva roditelja nisu povratno javila. Identitet odabranih ispitanika, kao i odgojiteljice poznat je samo pristupnici te neće biti naveden u radu s čime su upoznati i sami ispitanici.

4.3. Metoda

U ovom je istraživanju korištena kvalitativna metoda ankete. Tehnika koja je korištena za prikupljanje podatka jest polustrukturirani intervju s roditeljima čija su djeca pohađala vrtić prije i za vrijeme pandemije COVID-19. Intervjui su se proveli tijekom mjeseca svibnja 2022. Jedan je intervju proveden putem Google meeta dok su ostali održani uživo u terminima u dogovoru s roditeljima. Svaki je intervju proveden individualno te je prosječno vrijeme trajanja intervjuja bilo 15 minuta. Intervjui su snimani diktafonom na mobilnom uređaju te su potom transkribirani u nastavku ovog rada. Nakon transkribiranja, audio zapisi su uništeni odnosno izbrisani.

Ovisno o vrsti istraživanja istraživač odabire metodu prikupljanja podataka za koju smatra da je najprimjerenija za njegovo istraživanje. U ovom je istraživanju korišten polustrukturirani intervju odnosno intervju u kojem istraživač unaprijed određuje okvirna pitanja. Ujedno možemo prepoznati i elemente standardiziranog intervjuja s pitanjima otvorenog tipa kojeg navode autori Cohen, Manion i Morrison (2007). Osim navedene vrste intervjuja u kojoj postoji unaprijed određen redoslijed pitanja i njihov slijed, autori navode i intervju kao slobodan razgovor, vođeni intervju, standardizirani intervju s pitanjima otvorenog tipa te zatvoreni kvantitativni intervju. Postoji još mnogo podjela intervjuja čije definiranje i podjela ovisi o autoru, no za potrebe ovog rada osvrnut ćemo se na podjelu u kojoj se osim polustrukturiranog intervjuja koji je ujedno i najzastupljeniji u pedagoškim istraživanjima, navode i strukturirani i nestrukturirani intervjui.

Između navedenih vrsta intervjuja važno je naglasiti razlike po kojima prepoznamo određenu vrstu intervjuja. Kao što je prethodno navedeno, polustrukturirani intervju jest intervju u kojem su okvirna pitanja unaprijed pripremljena od strane istraživača. Strukturirani intervju možemo prepoznati jer su pitanja unaprijed određena te su standardizirana za sve ispitanike dok je nestrukturirani intervju vrsta intervjuja u kojem ne postoje unaprijed određena pitanja već ispitanik ima slobodu razgovor voditi u različitim smjerovima (Willis, 2006). Svaki oblik prikupljanja podatka posjeduje određene prednosti i nedostatke pa tako i tehnika intervjuiranja. Autor Anderson (2005) prema Maksinović i Macanović (2017) navodi kako su prednosti intervjuiranja mogućnost za dobivanjem opsežnih odgovora, veća uključenost ispitanika nego kod

nekih drugih oblika prikupljanja podataka te mogućnost objašnjavanja pitanja od strane istraživača čime se ispitaniku pobliže pojašnjava pitanje ukoliko postoje nekakve nedoumice ili nejasnoće. Nedostatke vezujemo uz relevantnost odgovora odnosno ispitanici, ovisno o situaciji mogu istraživaču pružiti poželjne odgovore ili pak odgovore koji nisu istiniti, a za koje smatraju da ih istraživač želi dobiti. Provođenje intervjua ujedno je i skuplje od ostalih tehnika prikupljanja podataka te je za njegovo provođenje potrebno izdvojiti puno više vremena.

4.4. Rezultati i rasprava

Nakon provedenih intervjua u kojima je svakom ispitaniku postavljeno minimalno 10 pitanja otvorenog tipa učinjena je kvalitativna analiza dobivenih podataka. Iako se ispitanici i istraživač nisu prethodno poznavali, ispitanici su pokazali veliku zainteresiranost te su bili otvoreni i spremni na komunikaciju. Prije same interpretacije podataka nužno je spomenuti i staviti naglasak na zadovoljstvo roditelja s odgojiteljima u skupini koju pohađaju njihova djeca. Nekoliko je ispitanika već i u formalnom djelu intervjua naglasilo svoje zadovoljstvo odgojiteljima dok su se ostali osvrnuli na zadovoljstvo u kasnijem slobodnom razgovoru s istraživačem. Iz njihovih se odgovora moglo zaključiti kako za znanja i uspjehe koje postižu njihova djeca, ispitanici odgovorne smatraju upravo odgojitelje iz njihove skupine. Često je posao odgojitelja zanemaren i podcijenjen, no ovi su ispitanici pokazali kako uistinu cijene i poštuju odgojitelje svoje djece. Ono što je bilo posebno zanimljivo jest da je jedan ispitanik naveo i kako je prije vrlo često znao doći u raspravu s drugim roditeljima koji su pokazivali nepoštovanje prema odgojiteljima i onome što oni čine za djecu. S obzirom da istraživač zbog pandemije COVID-19 nije imao prilike boraviti u dječjem vrtiću te dobiti uvid u rad vrtića i suradnju s roditeljima, odgovori koji su dobiveni u intervjuu, osvijestili su istraživača o nužnosti uspješne suradnje s roditeljima te ga osnažili i ohrabрили za budući rad.

Prvo pitanje koje je postavljeno svim ispitanicima bilo je osmišljeno kao uvod u preostala pitanja, ali i kako bi se ispitanici opustili u samom procesu. Pitanje je glasilo „*Možete li mi reći više informacija o svom djetetu (godine, program koji pohađa, koliko dugo već pohađa vrtić)?*“ Ispitanici su već na prvom pitanju ili u kasnijem slobodnom razgovoru rekli kako su njihova djeca pohađala jaslice te sada pohađaju vrtićku skupinu u kojoj se

provodi integrirani glazbeni program. Ono što je bilo posebno zanimljivo jest da su roditelji odabrali taj program zbog njihove odgojiteljice iz jaslica koja je nakon završetka pedagoške godine otišla raditi u skupinu u kojoj se provodi integrirani glazbeni program, što potvrđuje i izjava majke 2 „*većina te jasličke grupe je otišla prateći tetu iz jaslica u jednu skupinu*“

Na iduće pitanje „*Jeste li upoznati s pojmom projektni pristup? Zna li što on podrazumijeva? Kako se provode projekti u odgojno-obrazovnoj skupini koje pohađa Vaše dijete?*“ ispitanici su dali raznolike odgovore što se može vidjeti u tablici 1.

Tablica 2: Odgovori ispitanika na pitanje o projektnom pristupu učenju

Ispitanik	Odgovor
Majka 1	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku godine tete imaju program koji treba ispuniti (izleti i slično) i u skladu s time razvijaju to kroz godinu • Projekt o zemljama
Majka 2	<ul style="list-style-type: none"> • Mislim da u njegovoj skupini stalno imaju neke projekte i da u sklopu tih projekata obrađuju stvari s više izvora • eTwinning • Sjajna i dobra stvar za djecu
Majka 3	<ul style="list-style-type: none"> • Odgajateljice rade po projektnim zadacima s djecom, izrađuju mentalne mape itd. Djeca uče kroz te aktivnosti • Europski projekt • Odgajatelji inicijatori projekta u svakodnevnom radu koji je manje strukturiran su djeca inicijatori

Majka 4	<ul style="list-style-type: none"> • Projektni pristup je da naše odgajateljice rade s našom djecom na projektima • eTwinning
Majka 5	<ul style="list-style-type: none"> • projekt o zemljama, obitelji, Festival znanosti

Iz odgovora je vidljivo kako ispitanici ne znaju što se krije pod pojmom projektni pristup i što on podrazumijeva. Majka 2 i Majka 3 bile su na tragu odnosno zaključile su kako je riječ o aktivnostima u kojima djeca uče te da to čine na integrirani način. Majka 5 nije znala definirati projektni pristup, no znala je nabrojati projekte koji su se provodili u njihovoj skupini dok Majka 1 i Majka 4 nisu dale odgovore relevantne za ovo pitanje. Svi su se ispitanici osvrnuli na europski projekt eTwinning s obzirom da je to projekt u kojem djeca trenutno sudjeluju.

Odgovori na pitanje „*Jeste li do sada sudjelovali na nekom projektu u vrtiću? Ako jeste, kako?*“ vidljivi su u tablici 2.

Tablica 3: Odgovori roditelja o sudjelovanju na projektima u dječjem vrtiću

Ispitanik	Odgovor
Majka 1	<ul style="list-style-type: none"> • Donošenje materijala
Majka 2	<ul style="list-style-type: none"> • Kod starijeg djeteta smo sudjelovali, a sada za vrijeme pandemije se svelo na donošenje materijala
Majka 3	<ul style="list-style-type: none"> • kada je stariji sin išao u vrtić, održala sam radionicu na unaprijed zadanu temu
Majka 4	<ul style="list-style-type: none"> • donošenje materijala na projektu za medicinu

Majka 5	<ul style="list-style-type: none"> • trebala sam sudjelovati u projektu gdje bi došla predstaviti svoje zanimanje, no zbog pandemije je to privremeno obustavljeno
---------	---

Najčešći odgovor koje su ispitanici naveli kada je riječ o njihovom sudjelovanju na projektima u vrtiću povezan je s donošenjem materijala koji je posebno bio izražen za vrijeme pandemije COVID-19 s obzirom da je roditeljima ulazak u vrtić bio onemogućen. Dvoje se ispitanika osvrnulo na sudjelovanje u projektima kod starije djece koji su pohađali vrtić prije pandemije COVID-19 te je važno istaknuti odgovor majke 3 koja je rekla: „*imali smo nekakvu temu koju su nam zadali unaprijed pa bih onda ja djeci održala nekakvu radionicu vezano uz Sunce, Mjesec, planete, paleontologiju.*“ Shodno tome možemo zaključiti kako su odgojitelji u toj skupini bili spremni na suradnju s roditeljima i njihovu izravnu uključenost u svakodnevni rad odgojno-obrazovne skupine. Također, Majka 5 navela je kako je trebala sudjelovati na projektu vezanim uz zanimanja gdje bi djeci predstavila svoje zanimanje, no nažalost, zbog pandemije taj projekt nije proveden već je odgođen dok se cjelokupna situacija vezana uz pandemiju ne poboljša.

Sljedeće pitanje, a ujedno i posljednje koje ispituje razmišljanje roditelja o projektima u vrtiću bilo je „*Smatrate li da je projektni pristup učenju dobar za djecu?*“ Svi su se ispitanici složili kako je projektni pristup učenju dobar, štoviše odličan, a jedan je ispitanik naglasio pozitivne strane projektnog pristupa i njegovu važnost „*Meni se to jako sviđa. Smatram da je za djecu jako korisno, mislim da im se na taj način u toj jako mladoj dobi daje nekakva šira slika odnosno mogućost da istoj stvari mogu prići iz različitih kutova. Mislim da im to može koristiti u kasnijem školovanju i životu i nekako mi je iskustvo da koliko toga sad u vrtiću ima ili ima u nekim vrtićima da toga apsolutno nedostaje u školama.*“ Iako su svi ispitanici potvrdili kako smatraju da je projektni pristup učenju dobar za djecu iz prethodnih je odgovora na pitanje vidljivo kako nisu u potpunosti sigurni što je to uopće projektni pristup. Stoga, se daje zaključak kako je potrebno daljnje educirati roditelje o načinima učenja djeteta, odnosno više ih uključiti u oblikovanje integriranog kurikulumu. Iz odgovora se također može utvrditi kako je pandemija COVID-19 unazadila suradnju između roditelja i odgojitelja, konkretnije suradnju na

projektima koji su se provodili u odgojno-obrazovnim skupinama u navedenom periodu. Ono što su ispitanici također spomenuli jest kako se svi roditelji iz njihove odgojno-obrazovne skupine rado odazovu zamolbama odgojitelja za donošenjem materijala čemu zasigurno doprinosi i povratna informacija odgojiteljica. Naime, odgojiteljice u znak zahvale za doneseni materijal, ostavljaju obavijest odnosno zahvalu na oglasnoj ploči koja je vidljiva svim roditeljima te im je ujedno i poticaj da se sami uključe i doprinesu radu odgojno-obrazovne skupine.

Nakon pitanja povezanih s projektima u dječjim vrtićima, ispitali su se stavovi roditelja o suradnji s odgojiteljima. S obzirom da vrlo često dolazi do miješanja pojmova suradnja i partnerstvo te je njihove značajke ponekad teško diferencirati ispitanicima je postavljeno pitanje „Možete li mi navesti koja je razlika između suradnje i partnerstva?“ Odgovori na postavljeno pitanje prikazani su u tablici 3 koja se nalazi u nastavku.

Tablica 4: Odgovori ispitanika na razliku između suradnje i partnerstva

Ispitanik	Odgovor
Majka 1	<ul style="list-style-type: none"> • Svaki roditelj treba bit suradljiv • Pripremanje djece na nadolazeće događaje/aktivnosti • Partnerstvo je aktivnije sudjelovanje
Majka 2	<ul style="list-style-type: none"> • Ne zna razliku između suradnje i partnerstva • Odgajatelji upravljaju suradnjom • Društvo nije spremno na partnerstvo
Majka 3	<ul style="list-style-type: none"> • Kratkoročni zadaci su suradnja • Partnerstvo je dugoročnije, suradnja s bolje definiranim obavezama, pravima i zajednički definiranim ciljevima

	<ul style="list-style-type: none"> • Partnerstvo podrazumijeva unaprijed predviđene ciljeve, ishode, mjerljive ili nemjerljive rezultate.
Majka 4	<ul style="list-style-type: none"> • Suradnja je kada roditelj može pomoći s materijalima • Partnerstvo je osmišljavanje i provođenje projekta zajedno s odgajateljem
Majka 5	<ul style="list-style-type: none"> • Ne daje konkretan odgovor na pitanje, no naglašava kako je imala uspješnu suradnju s odgajateljima

U teorijskom dijelu ovog rada vidljivo je kako se pojmovi suradnja i partnerstvo često smatraju sinonimima, no njihovo značenje i obilježja razlikuju se. Dvoje je ispitanika nakon postavljenog pitanja o razlici između suradnje i partnerstva odgovorilo kako ne zna koja je razlika, no ipak su si uzeli vremena za promišljanje te su naposljetku i naveli razlike. Zanimljivo je bilo čuti odgovor Majke 2 koja je zaključila da kao društvo još uvijek nismo spremni za partnerstvo između odgojitelja i roditelja jer bi tada bilo potrebno pogledati širu sliku, a ne se fokusirati samo na vlastito dijete. Svi ispitanici su pokazali kako uviđaju razliku između suradnje i partnerstva te da smatraju kako je partnerstvo veća razina suradnje. Majka 5 jedina nije dala konkretan odgovor na pitanje o razlici između suradnje i partnerstva, no osvrnula se na jednu problematičnu situaciju u koju je bilo uključeno njezino dijete te se odmah obratila odgojiteljicama za pomoć. Pravovremena reakcija majke potaknula je odgojitelje na detaljnije promatranje te je situacija na samom kraju uspješno riješena. Osim uspješne suradnje s odgojiteljima iz odgojno-obrazovne skupine koju pohađa njezino dijete spomenula je kako je zadovoljna i sa suradnjom s ostalim djelatnicima dječjeg vrtića jer su uvijek na raspolaganju i spremni su pomoći. Nakon dobivenih odgovora istraživač je kratko razgovarao s ispitanicima o

nekim obilježjima po kojima prepoznajemo suradnju i partnerstvo, a potom je uslijedilo novo pitanje vezano uz suradnju i partnerstvo.

Slijedeće pitanje glasil je „*Procjenjujete li Vaš odnos s odgojiteljem i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete kao suradnju ili kao partnerstvo? Zašto?*“ Niti jedan ispitanik nije istog trenutka dao odgovor što je bio slučaj u većini prethodnih pitanja, već su promislili te potom dali odgovore koji su prikazani u tablici 4.

Tablica 5: Odgovori ispitanika o procjeni odnosa u kontekstu suradnje i partnerstva

Ispitanik	Odgovor
Majka 1	<ul style="list-style-type: none"> • Suradnja zbog čega krivim roditelje i prezaposlenost • Partnerstvo je bilo kada smo organizirali zajedničko druženje
Majka 2	<ul style="list-style-type: none"> • Suradnički odnos • Partnerstvo je teško postići jer ima puno djece i puno različitih roditelja
Majka 3	<ul style="list-style-type: none"> • Odgajatelji su partneri kada je u pitanju odgoju djece • U određenim aktivnostima suradnički odnos
Majka 4	<ul style="list-style-type: none"> • U pravilu više suradnja, no jednim dijelom i partnerstvo • Važno da sve funkcionira jer dijete više boravi u vrtiću nego kod kuće
Majka 5	<ul style="list-style-type: none"> • Više partnerstvo jer sudjelujemo u odgoju djeteta

Iako je u prethodnom pitanju o razlici između suradnje i partnerstva vidljivo kako ispitanici nisu u potpunosti sigurni koja je razlika između navedenih pojmova, odgovori koje su dali na ovo pitanje ipak pokazuju kako roditelji imaju sliku o tome što je

partnerstvo. Majka 3 i Majka 5 navele su kako odgojitelje i odnos s njima smatraju kao partnerstvo jer zajednički sudjeluju u odgoju djece. Majka 2 odgovorila je u sličnom smjeru kao i na prethodno pitanje gdje je navela kako kao društvo nismo spremni za partnerstvo zbog čega svoj odnos s odgojiteljima smatra kao suradnju te ne vidi na koji bi način odgojitelji mogli biti partneri sa svakim roditeljem iz svoje skupine. Majka 1 spomenula je kako svaki roditelj treba biti suradljiv gdje svoju ulogu vidi kao pripremu djeteta za određene aktivnosti ili događaje o kojima ih odgojitelji obavijeste da će se odvijati u nadolazećem periodu. Ono što je ova ispitanica također spomenula, a na što su se ostali ispitanici osvrnuli u kasnijem slobodnom razgovoru s istraživačem, jest zajedničko druženje koje su organizirali na vlastitu inicijativu. Unatoč raznim preprekama i zabranama koje su bile uzrokovane pandemijom COVID-19 odlučili su organizirati zajedničko druženje izvan vrtića u jednoj igraonici za djecu. Zajedničko druženje ujedno je bilo i način na koji su se roditelji i djeca, ali i odgojitelji koji su se rado odazvali pozivu, odlučili oprostiti s djecom koja odlaze u školu. Kao najbitniji razlog zbog kojeg smatra da s odgojiteljima imaju suradnički odnos rekla je „*Pa više je suradnja, više možda i zbog nas roditelja koji smo zaposleni i koji malo slobodnog vremena imamo*“. Navedeni odgovor upućuje na jedan od najvećih problema današnjice gdje roditelji sve više vremena provode na poslu kako bi svojoj djeci, ali i sebi osigurali što bolju sadašnjost, ali i budućnost. Prezaposlenost roditelja negativno utječe na odnos s djecom jer roditelji zbog umora, stresa i zabrinutosti oko posla vrlo često djeci posvećuju manje vremena nego što je potrebno. Većina je ispitanika za vrijeme intervjuiranja navela kako djeca provode više vremena u vrtiću nego li kod kuće što pokazuje njihovu osviještenost ovim problemom.

Kako bi se ispitala roditeljska perspektiva o oblicima suradnje koje roditelji smatraju najvrjednijima postavilo se pitanje „*Koji su po Vama najbolji oblici suradnje između roditelja i odgojitelja?*“. Svi su ispitanici nakon postavljenog pitanja promislili te su se izjasnili kako ne znaju koji su oblici suradnje nakon čega im je istraživač nabrojao oblike suradnje koji se najčešće spominju u literaturi. Odgovori ispitanika na navedeno pitanje nalaze se u nastavku.

Tablica 6: Oblici suradnje koje roditelji smatraju najboljima

Ispitanik	Odgovor
Majka 1	<ul style="list-style-type: none"> • Informacije su najbolji oblik suradnje • Roditeljski sastanci su super • Za vrijeme pandemije dobra suradnja mailom odnosno izvještavanje o radu u vrtiću • Oglasna ploča
Majka 2	<ul style="list-style-type: none"> • Dolazak u vrtić i dobivanje uvida u ono što djeca rade • Pozitivno iskustvo na individualnom razgovoru
Majka 3	<ul style="list-style-type: none"> • Individualni razgovori i komunikacija e-mailom • Neutralno mišljenje o korisnosti roditeljskih sastanaka
Majka 4	<ul style="list-style-type: none"> • Usmena komunikacija specifično individualni razgovori • Prije pandemije oglasna ploča
Majka 5	<ul style="list-style-type: none"> • Najbolji oblik jesu individualni razgovori • Na roditeljskim sastancima uvijek bude zanimljivo

Na prethodno navedeno pitanje svi su ispitanici odgovorili kako smatraju da su upravo individualni razgovori (informacije) najbolji oblik suradnje jer se tada fokus stavlja na njihovo dijete i saznaju se informacije specifične za njega. Također, osjećaju se slobodnije i opuštenije za postavljanje pitanja kada se nalaze sami s odgojiteljima što potvrđuje i odgovor Majke 5 „*Meni možda najdraže jesu individualne informacije jer se osjećam slobodnije pitati neke stvari, na roditeljskom sastanku se više raspravlja sve*

općenito. “ Osim zadovoljstva s provođenjem individualnih razgovora ispitanica je ujedno iskazala i zadovoljstvo roditeljskim sastancima s čime se slaže i Majka 1 „Informacije su odlične, a roditeljski isto super. “ Nasuprot ovim mišljenjima, Majka 3 o roditeljskim sastancima misli „Roditeljski sastanci mi imaju i nemaju smisla puno je djece, puno je roditelja, različiti profili, svašta pričaju, gubi se vrijeme“.

Nakon dobivenih odgovora o oblicima suradnje koje roditelji smatraju najboljima, istraživač je htio ispitati kako je izgledala suradnja između roditelja i odgojno-obrazovne ustanove odnosno odgojitelja, prije pandemije COVID-19. Odgovori na pitanje prikazani su u tablici 6.

Tablica 7: Suradnički odnos roditelja i odgojitelja prije pandemije COVID-19

Ispitanik	Odgovor
Majka 1	<ul style="list-style-type: none"> • Informacije dva puta godišnje • Sudjelovanje na radionicama
Majka 2	<ul style="list-style-type: none"> • Nema podjele na prije i nakon korone nego na iskustva s odgajateljima
Majka 3	<ul style="list-style-type: none"> • Individualni razgovori • Dolazak u vrtić i održavanje radionice • Pozitivno utjecalo na sina
Majka 4	<ul style="list-style-type: none"> • Usmeni oblik komunikacije • Oglasna ploča
Majka 5	<ul style="list-style-type: none"> • Sve je bilo odlično

Iz odgovora je vidljivo kako su se tri ispitanika složila da je najčešći oblik suradnje prije pandemije COVID-19 bio individualni razgovor. Dva su ispitanika odgovorila kako su se prije pandemije COVID-19 održavale radionice na različite teme u kojima je Majka 1 samo sudjelovala dok je Majka 3 rekla „*mogla sam kao suradnik na određenoj temi doći u vrtić. To mi je bilo super, a sada za vrijeme korone nisam mogla što je šteta jer mislim da je moj sin bio ful zadovoljan s time i da mu je to puno značilo.*“ O pozitivnom utjecaju

boravka roditelja u skupini piše i autorica Slunjski (2008) koja smatra kako aktivno uključivanje roditelja u rad odgojno-obrazovne skupine učvršćuje povezanost između vrtića i obitelji. Majka 2 dala je zanimljiv odgovor odnosno rekla je kako vrijeme ne dijeli na prije i nakon COVIDA-19 već na različita iskustva koja je imala s određenim odgojiteljima. Naglasila je kako je sa nekim odgojiteljima imala bolja iskustva i odnos za vrijeme COVIDA-19 nego što je to bilo u nekim ranijim iskustvima s drugim odgojiteljima kada još nije bilo pandemije. Odgovor koji je Majka 5 dala na postavljeno pitanje nije bio iznenađujući s obzirom da je i u prethodnim odgovorima, ali i slobodnom razgovoru s istraživačem više puta naglasilo kako je uistinu zadovoljna s odgojiteljima u odgojno-obrazovnoj skupini koju pohađa njezino dijete.

Na tragu prethodnog pitanja potrebno je bilo ispitati i što se promijenilo kada je u pitanju suradnja s odgojno-obrazovnom ustanovom i odgojiteljima s obzirom na pandemiju COVID-19. Ispitanici su zamoljeni da opišu svoju suradnju s odgojiteljima za vrijeme pandemije, a njihovi odgovori nalaze se u tablici 7.

Tablica 8: Suradnički odnos između roditelja i odgojitelja za vrijeme pandemije COVID-19

Ispitanik	Odgovor
Majka 1	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikacija e-mailom • Razmjena informacija ispred vrtića
Majka 2	<ul style="list-style-type: none"> • Odgajatelji su dali maksimalno od sebe
Majka 3	<ul style="list-style-type: none"> • Nemogućnost ulaska u vrtić • Nedostatak svakodnevne interakcije s odgajateljima • E-mail komunikacija • Odgajateljice su dale sve od sebe
Majka 4	<ul style="list-style-type: none"> • E-mail • Održavanje individualnih razgovora uz pridržavanje epidemioloških mjera

	<ul style="list-style-type: none"> • Donošenje materijala poštujući epidemiološka pravila
Majka 5	<ul style="list-style-type: none"> • E-mail • Telefonski pozivi • Individualni razgovori na terasi vrtića

Kada usporedimo odgovore dobivene u prethodnom pitanju te u ovom pitanju vidljivo je kako se pojavio novi oblik suradnje to jest uvedena je komunikacija putem e-maila. Po tom je pitanju napravljen veliki iskorak te su svi ispitanici pokazali zahvalnost jer su odgojitelji vrlo dobro informirali roditelje o zbivanjima u odgojno-obrazovnoj skupini. U odgovorima se također istaknula informacija kako su se unatoč pandemiji i strogim epidemiološkim mjerama održavali individualni razgovori ako je za to postojala potreba. Uz pridržavanje epidemioloških mjera odgojitelji i roditelji pokazali su otvorenost i fleksibilnost što zaslužuje pohvale. Zajedničkim su naporima pronašli način na koji će održavati individualne razgovore te time ne narušiti njihovu uspješnu suradnju koja je bila i prije same pandemije. Također, ispitanici smatraju kako su odgojitelji u odgojno-obrazovnoj skupini njihove djece uložili puno truda, vremena i volje te cijene sve što su činili za vrijeme pandemije kako bi njihova suradnja bila što kvalitetnija. Ono što su svi ispitanici spomenuli za vrijeme trajanja intervjua ili u kasnijem slobodnom razgovoru s istraživačem jest nemogućnost ulaska u vrtić što im je predstavljalo problem u različitim situacijama „*Za vrijeme korone mi je nedostajalo samo to da ne mogu doći u vrtić ili po dijete ili nekakvu svakodnevnu interakciju s tetom*“.

Svaka promjena u životu sa sobom donosi pozitivne, ali i negativne aspekte. Unazad tri godine životi svih ljudi značajno su se promijenili skoro pa „preko noći“. Pandemija COVID-19 unijela je nemir, strah i zabrinutost u naše svakodnevnicke te nije postojala osoba koju pandemija nije obilježila na neki način. Promjene koje su nastupile u raznim djelatnostima i sektorima, nisu zaobišle niti rani odgoj i obrazovanje te cjelokupni školski sustav. Ispitanicima je postavljeno posljednje pitanje koje je bilo usmjereno na pozitivne i negativne strane kada je u pitanju suradnja za vrijeme pandemije. Njihovi odgovori nalaze se u tablici 8.

Tablica 9: Pozitivne i negativne strane suradnje za vrijeme pandemije COVID-19

Ispitanik	Odgovor
Majka 1	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivna strana: osamostaljenje djeteta • Negativna strana: smanjena mogućnost komuniciranja s odgajateljem; nedostatak uvida u aktivnosti/događaje/projekte
Majka 2	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivna strana: ponovna interakcija s odgajateljem • Negativna strana: dolazak djeteta u vrtić u određeno vrijeme i preuzimanje od strane odgajatelja koji nije nužno njegov matični; nedovoljna informiranost na kraju pedagoške godine o prelasku iz jaslica u vrtić
Majka 3	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivna strana: iskorak u e-mail komunikaciji; odgajatelji nisu otežavali već ionako tešku situaciju • Negativna strana: nema
Majka 4	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivna strana: osamostaljenje djeteta • Negativna strana: smanjena komunikacija pri dolasku po dijete
Majka 5	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivna strana: osamostaljenje djeteta • Negativna strana: nedostatak razumijevanja od strane roditelja

Kada govorimo o pozitivnim stranama suradnje za vrijeme pandemije tri su ispitanika navela kako su primijetili kod djece veću samostalnost, konkretnije zbog nemogućnosti ulaska roditelja u vrtić djeca, su postala samostalnija prilikom presvlačenja za ulazak u odgojno obrazovnu skupinu. Kao negativnu stranu naveli su nedostatak komunikacije s odgojiteljem u mjeri u kojoj je to bilo prisutno prije pandemije, ali i nemogućnost ulaska u vrtić kako bi mogli vidjeti ono o čemu im njihova djece govore kada dođu kući. Kao još jedan izazov pred kojim su se roditelji našli bio je dolazak djece u vrtić. Naime, vrata su se zaključavala te su se odgojitelji svakih 15 minuta uputili prema ulazu kako bi preuzeli djecu koja su došla u vrtić. Najčešće je bilo riječ o jednom odgojitelju koji je potom pri ulasku u vrtić, djecu odveo do njihovih odgojno-obrazovnih skupina. Majka 2 navela je da je zbog takvog načina rada ponekad znalo proteći nekoliko dana bez da se vide s odgojiteljem njihovog djeteta. Navela je i jednu negativnu stranu za koju možemo reći da je više osobne prirode te da pandemija nije direktno utjecala na nju. Naime prilikom završetka pedagoške godine i odlaska djece u vrtićke skupine, većina je djece iz skupine otišla u integrirani glazbeni program zbog njihove odgojiteljice koja je također iz jasličke odgojno-obrazovne skupine otišla raditi u prethodno navedenu odgojno-obrazovnu skupinu. Razumljivo je kako je za vrijeme pandemije bila smanjena interakcija s odgojiteljima i ostalim roditeljima iz skupine što je kod ovog ispitanika za posljedicu imalo upis djeteta u drugi program. Naposljetku je sve uspješno završilo te je dijete ispitanika upisano u integrirani glazbeni program zajedno s ostalom djecom koju je poznao iz jaslica, ali i odgojiteljicom.

Nakon provedenih intervjua i dobivenih podataka može se zaključiti kako svi ispitanici imaju uspješnu suradnju s odgojiteljima u odgojno-obrazovnoj skupini koju pohađaju njihova djeca. Kada su u pitanju projekti koji se provode u ustanovama ranog i predškolskog odgoja, ispitanici su pokazali kako zapravo ne znaju što se točno krije pod pojmom projektnog pristupa i učenja kroz projekte. Unatoč ne poznavanju tog termina svi su ispitanici zaključili da je projektni pristup dobar za djecu te da su zadovoljni s rezultatima nakon provođenja istog. Takva promišljanja mogu biti rezultat razgovora s istraživačem nakon što je svaki ispitanik dao odgovor na drugo pitanje s obzirom da su svi ispitanici iskazali interes za objašnjavanje tog termina. Na pitanja o suradnji i partnerstvu, većina je ispitanika odgovorila kako smatraju da je njihov odnos suradnički,

no ipak u određenim situacijama vide i naznake partnerskog odnosa. Jedan je ispitanik ponudio vrlo zanimljiv odgovor odnosno da na odgojitelje gleda kao na partnere jer zajednički sudjeluju u odgoju djece. Roditelji pokazuju veliku zahvalnost i cijene posao odgojitelja i ono što odgojitelji čine kako bi se dijete razvilo u svom punom potencijalu. Posebno je zanimljiv bio posljednji intervju u kojem je ispitanik za vrijeme trajanja cijelog intervjua, ali i kasnijeg slobodnog razgovora vrlo pozitivno pričao o odgojiteljima i njihovoj profesiji. Razmišljanja i odgovore koji je ispitanik dao, ulijevaju nadu kako unatoč čestim podcjenjivanjima odgojiteljske struke od strane šire javnosti, postoje pojedinci koji shvaćaju njegovu važnost te odgojitelje smatraju partnerima u odgoju svoje djece. S obzirom na pandemiju koja je pogodila cijeli svijet, podaci koji su dobiveni o suradnji s odgojiteljima na projektima za vrijeme njezina trajanja, su očekivani. Roditeljima je bilo uskraćeno ulaženje u vrtić i direktno sudjelovanje na određenim projektima, no ipak mogli su se uključiti na način prikupljanja materijala i potom donošenja istih u odgojno-obrazovnu skupinu. Ujedno su se nemogućnost ulaska u vrtić i smanjena mogućnost za interakciju s odgojiteljima, ispitanicima pokazali kao najveći nedostatak i problem za vrijeme pandemije. Kao pozitivnu stranu za vrijeme pandemije ispitanici vide u tome što su njihova djeca postala puno samostalnija, a jedan od glavnih pokazatelja je taj što su se djeca počela sama spremati za ulazak u odgojno-obrazovnu skupinu s obzirom na to da su ih roditelji ostavljali ispred vrtića. Ovaj odgovor možda nije bio ono što je istraživač mislio da će čuti, no kada se taj odgovor detaljnije analizira također je vidljiva suradnja između roditelja i odgojitelja. Jedan je ispitanik u kasnijem slobodnom razgovoru ponovno spomenuo samostalnost koju su pokazala njihova djeca te je naveo događaj u kojem su roditelji čekali ispred vrtića svoju djecu, no odgojitelji i djeca kasnili su nekoliko minuta. Nakon dolaska, odgojitelj je obavijestio kako se jedan dječak taj dan po prvi puta uspio sam spremati za odlazak kući na što su svi roditelji koji su se u tom trenu našli ispred vrtića zapljeskali. Iako u ovom primjeru suradnja između roditelja i odgojitelja nije bila direktna već su odgojitelji imali glavnu ulogu, podrška koju su roditelji pružili svakako nije samo pozitivno utjecala na dijete već i na odgojitelje koji su za vrijeme cijele pandemije aktivno radili na svim razvojnim područjima svakog djeteta. Iako je pandemija donijela mnogobrojne promjene, ona nije pretjerano narušila odnos između ovih ispitanika i odgojitelja. Kao jedan od mogućih razloga može biti i trud odgojitelja da roditelje informiraju o svemu što se događa unutar odgojno-obrazovne

skupine čime roditelji nisu izgubili svoju ulogu u sudjelovanju u životu dječjeg vrtića. Ono što se u ovom istraživanju pokazalo zanimljivim jest da su djeca svih pet ispitanika upisana u istu skupinu zbog odgojiteljice koja je s njima bila još u jaslicama. Takav postupak i odluka roditelja ukazuje na to kako su roditelji već od samih početka s odgojiteljicom imali suradnički, partnerski odnos pun poštovanja. Također, još jedan potencijalni razlog ovakve odluke može biti i ono što je jedan ispitanik sam naveo. Referirao se na to da iako oni sami nisu mogli ući u odgojno-obrazovnu skupinu željeli su djecu povjeriti nekom kome oni vjeruju i u čijoj se blizini dijete osjeća sigurno. Na samom kraju potrebno je istaknuti misao koju je dala Majka 5, a ona glasi „*Uvijek moramo u nečem lošem naći nešto dobro i izvući iz toga pouku, takav je život.*“ Upravo to učinili su i ispitanici te odgojitelji njihove djece, nisu dozvolili da im restrikcije koje su nastupile uslijed pandemije otežaju rad već su pronašli alternativna rješenja kako bi nastavili svoju uspješnu suradnju.

Navedeno je istraživanje provedeno s malim brojem ispitanika čija djeca pohađaju istu odgojno-obrazovnu skupinu, stoga bi kao jedno od budućih istraživanja na ovu temu moglo biti s većim brojem ispitanika čija djeca pohađaju različite odgojno-obrazovne skupine i programe u cijeloj Hrvatskoj. Time bi se dobio bolji uvid u suradnju između odgojitelja i roditelja, poznavanju termina projektni pristup te prednostima i nedostacima koji su se javljali za vrijeme pandemije COVID-19 kada je riječ o suradnji na projektima u dječjim vrtićima.

5. ZAKLJUČAK

Projektini pristup jedan je od načina rada koji odgojitelji danas vrlo često primjenjuju u dječjim vrtićima s obzirom da su njegove prednosti mnogobrojne i poznate već dugi niz godina. Djeca su najčešće inicijatori projekata koji se provode u dječjim vrtićima što pozitivno doprinosi i potvrđuje suvremenu paradigmu odgoja i obrazovanja u kojem dijete ima vrlo aktivnu i važnu ulogu. Kada govorimo o suvremenoj paradigmi tada svakako treba spomenuti i roditelje čija se uloga također značajno promijenila. Roditelji tako postaju partneri s kojima je neophodno surađivati s obzirom da je i odgojiteljima i roditeljima krajnji cilj dobrobit djeteta.

Cilj ovog rada i istraživanja koje je provedeno u sklopu istog bio je ispitati roditeljsku perspektivu o suradnji s odgojiteljima na projektima prije i za vrijeme pandemije COVID-19. To je ujedno bio i prvi istraživački zadatak, dok se u preostalima željelo utvrditi koje su bile prednosti i izazovi s kojima su se susreli roditelji i odgojitelji za vrijeme pandemije COVID-19 te usporediti suradnju prije i za vrijeme pandemije. Kako bi mogli dobiti odgovore na ove zadatke provedeno je 5 intervjuova s roditeljima čija su djeca pohađala vrtić prije i za vrijeme pandemije. U provedenim se intervjuima među ispitanicima kao najveći izazov istaknula nemogućnost ulaska u dječje vrtiće i smanjena interakcija s odgojiteljima na što oni sami nažalost nisu mogli utjecati s obzirom da su epidemiološke mjere bile vrlo jasne i ograničavajuće. No, unatoč navedenom suradnja između roditelja i odgojitelja nastavila se uspješno razvijati zahvaljujući alternativnim načinima suradnje koji su se posebno istaknuli za vrijeme pandemije. Najzastupljeniji oblik suradnje bila je komunikacija putem e-mailova za što su se ispitanici složili kako je bilo vrlo korisno te da je količina informacija koju su dobivali od odgojitelja bila zadovoljavajuća. To je ujedno bila i jedna od prednosti s obzirom da je takav oblik suradnje uveden za vrijeme pandemije, a nastavlja se i sada kada pandemija već polako jenjava. Uspoređujući suradnju prije i za vrijeme pandemije može se vidjeti kako ona nije oslabila već se samo dalje razvijala koristeći neke druge oblike suradnje koji do tada nisu bili ustaljeni. Rezultati koji su dobiveni ovim istraživanjem jesu, ali i nisu bili iznenađujući. Naime, bilo je za očekivati kako će suradnja biti oslabljena zbog cjelokupne situacije, no ono što je bilo iznenađujuće jest trud koji su odgojitelji i roditelji uložili kako njihova dotadašnja suradnja ne bi bila narušena. Odgojitelji su svakodnevno informirali roditelje o

dogadajima u odgojno-obrazovnoj skupini kako se roditelji ne bi osjećali isključeno iz cjelokupnog procesa. Uloženi su veliki napori da se kontinuitet uspješnosti suradnje održi što je vrlo pohvalno jer pokazuje kako odgojitelji u ovoj odgojno-obrazovnoj skupini roditelje uistinu smatraju partnerima u odgoju i obrazovanju djece.

Ispitanici su naveli da su upoznati s informacijom kako uspješna suradnja s kojom oni imaju iskustva, nije bila slučaj u nekim drugim odgojno-obrazovnim skupinama. Stoga se postavlja pitanje što je uzrok tome i što možemo učiniti kako bi uspješna suradnja bila sastavni dio svakog odnosa roditelj-odgojitelj? Neke od uzroka ovog problema, ali i rješenja, možemo pronaći u odgovorima ispitanika. No, kako bi dobili realniju sliku svakako bi bilo potrebno provesti istraživanje u kojem će sudjelovati više roditelja čija djeca pohađaju ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Uspješna suradnja nije samo cilj kojem trebaju stremiti roditelji već i odgojitelji koji s djecom ponekad provode više vremena nego što to čine roditelji. O važnosti uspješne suradnje između roditelja i odgojitelja kao i o dobrobitima projektnog pristupa već od najranije dobi potrebno je educirati studente ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Za vrijeme akademskog obrazovanja budućih odgojitelja nužno je stvoriti pozitivan stav prema suradnji i dobrobitima koje ona nosi kako bi se kasnije, u našem budućem radu ista mogla ostvariti. Samo će uspješna suradnja između ove dvije strane naposljetku dovesti do cjelovitog razvoja djeteta čije će potrebe i prava biti uvažena i ispunjena. Proučavanje literature i provođenje istraživanja vezano uz temu ovog rada bilo je obogaćujuće i poticajno posebice zato jer je sama pandemija negativno utjecala i na studentsku praksu. Kao što je i roditeljima bio onemogućen ulazak u dječje vrtiće, također je bio i studentima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, koji nažalost nisu imali prilike svoje znanje nadopuniti iskustvima iz neposrednog rada. Stoga je provođenje intervjua s ispitanicima odnosno roditeljima bilo vrlo ohrabrujuće za daljnji rad ovog istraživača jer roditelji uistinu jesu partneri u odgoju djece i osobe s kojima je nužno ostvariti kvalitetan odnos.

6. LITERATURA

1. Brajša, P. (1994). Pedagoška komunikologija. Zagreb: Školske novine
2. Brajša, P. (1996). Umijeće razgovora. Pula: C.A.S.H.
3. Bratković Aračić, J. (2021). Stavovi roditelja o komunikaciji između odgojitelja i roditelja – između istraživanja i stvarnosti, u Kolar Billege, M. (ur.), *Zajedno rastemo - suradnički odnosi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju*. Čakovec: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Dječji vrtić „Cvrčak“ Čakovec. str. 56-62.
4. Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). Metode istraživanja u obrazovanju. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Čudina-Obradović, M., Brajković, S. (2009). *Integrirano poučavanje*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
6. Desai, V. & Potter, R. (2006). Doing development research. Sage Publication, Inc. Preuzeto s https://www.academia.edu/6823724/Doing_Development_Research_Libro
7. Katić, V. (2008). Različitost pristupa u radu na projektima. *Dijete, vrtić, obitelj, 14* (53), 9-11. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/173391>
8. Krajcik, J. S., & Blumenfeld, P. C. (2006). *Project-based learning* (pp. 317-34). Preuzeto s https://knilt.arcc.albany.edu/images/4/4d/PBL_Article.pdf
9. Ljubetić, M. (2011) Partnerstvo obitelji, vrtića i škole. Zagreb: Školska knjiga.
10. Ljubetić, M. (2014). Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice. Zagreb: Sveučilište u Splitu.
11. Maksimović, A., Macanović, N. (2017). Intervju u kvalitativnim pedagoškim istraživanjima. U *Zbornik odseka za pedagogiju* (str. 175-187). Novi Sad: Filozofski fakultet u Novom Sadu.
12. Milanović, M. i suradnice (2014). Pomožimo im rasti. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga
13. Miljak, A. (1999). Rad na projektima. *Dijete, vrtić, obitelj, 5* (18-19), 19-20. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/183808>

14. Papadakis, S. (2016). Creativity and innovation in European education. Ten years eTwinning. Past, present and the future. *International Journal of Technology Enhanced Learning*, 8(3-4), 279-296.
15. Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikulumu ranog odgoja. *Pedagogijska istraživanja*, 6 (1-2), 123-136. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/118104>
16. Petrović-Sočo, B. (2013). Razvoj modela kurikulumu ranoga odgoja i obrazovanja. *Dijete, vrtić, obitelj*, 19 (71), 10-13. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/145400>
17. Rigatti, Z. (2000). Reggio pedagogija - učenje života na krilima mašte. *Dijete, vrtić, obitelj*, 6 (21), 9-13. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/182122>
18. Rijavec, M., Miljković, D. (2002). Neverbalna komunikacija. Jezik koji svi govorimo. Zagreb: IEP.
19. Rosić, V., Zloković, J. (2003). Modeli suradnje obitelji i škole. Đakovo: „Tempo“ d.o.o. Đakovo
20. Sandberg, A., Vuorinen, T. (2008) Preschool–home cooperation in change, *International Journal of Early Years Education*, 16:2, 151-161, DOI: [10.1080/09669760802025165](https://doi.org/10.1080/09669760802025165)
21. Slunjski, E (2001). Integrirani predškolski kurikulum: rad djece na projektima. Zagreb: Mali profesor.
22. Slunjski, E. (2008). Dječji vrtić zajednica koja uči. Zagreb: Spekta media.
23. Višnjić Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. (2018). Izazovi suradnje. Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima. Zagreb: Alfa d.d. Zagreb.
24. Zrilić, S. (2010). Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu. *Pedagogijska istraživanja*, 7 (2), 231-240. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/118096>

PRILOZI

Prilog 1: Transkripti provedenih intervjua

Transkript 1: Majka 1

Pitanje: *Možete li mi reći više informacija o svom djetetu, primjerice koliko godina ima, koji program pohađa, koliko dugo već pohađa vrtić i slično?*

Odgovor: Znači ima 5 i pol godina, glazbeni smjer. U vrtiću je 2 i pol godine, prvo jaslice onda vrtić. Trenira karate, voli puno pričat, voli matematiku, voli pisat, voli društvo.

Pitanje: *Jeste li upoznati s pojmom projektni pristup? Zna li što on podrazumijeva? Kako se provode projekti u odgojno-obrazovnoj skupini koje pohađa Vaše dijete?*

Odgovor: Projektni pristup...Pa to po meni znači da na početku te nekakve godine taj smjer i tete u tom smjeru imaju neki svoj program što trebaju ispuniti od ne znam, koliko trebaju izleta napraviti, koliko nešto i onda u sklopu toga za tu godinu razvijaju.

Pitanje: *A aktivnosti određene tematike koje one duži period provode, smatrate li da je to isto projekt?*

Odgovor: Pa ja mislim da je i dio aktivnosti u tom projektu, ali vjerojatno ne sve.

Pitanje: *Zna li onda možda kako se provode u skupini, možda vam je A.B. nešto govorio, možda odgajateljice?*

Odgovor: Pa govore, znači znamo. Odgajateljice su nas redovito i mailom obavještavale za vrijeme Covida, što otprilike rade. Evo konkretno on je u glazbenom vrtiću, koje trenutno pjesme pjevaju, što rade, o čemu... Bili su u onom programu za Zemlje, pa recimo koju Zemlju proučavaju. Otprilike znam, šta rade u sklopu tih projekata.

Pitanje: *Jeste li do sada sudjelovali na nekom projektu u vrtiću? Ako jeste, kako?*

Odgovor: Pa mi smo sudjelovali samo u smislu da bi nešto donijeli ili tako nešto. Bio je ono jednom kad su uređivali vrt, kad su sadili, evo tu smo recimo. To se sjećam da smo sudjelovali. Sad da li smo još nešto možda i jesmo, ali sad se i ne sjećam.

Pitanje: *Smatrate li da je projektni pristup učenju dobar za djecu?*

Odgovor: Odličan. Ono kad imaju nekakav smisao, kad imaju smisao dana oni se užive u to i oni očekuju onda, ono već sljedeći dan otprilike i šta će bit i što rade, pričaju o tome, razgovaraju o tome. Mislim da je to odlično.

Pitanje: *S obzirom da projektni pristup uključuje integrirano učenje odnosno uključuje učenje iz više različitih područja, smatrate li da je to dobro ili bi učenje trebalo biti rascjepkano?*

Odgovor: Ne, mislim da ovako u vrtiću, meni se čini da je bolje kad je to šire područje, a sad evo.

Pitanje: *Možete li mi navesti koja je razlika između suradnje i partnerstva?*

Odgovor: Pa... Pa dobro, mislim da svaki roditelj treba biti suradljiv, znači u tom smislu kada tete obavijeste da će se nešto događati u sljedećim tjednima ili mjesecima da to prihvatiš, pripremiš sebe, svoje dijete, u tom smislu. A partnerstvo bi bilo aktivnije sudjelovanje po meni u tom svemu.

Pitanje: *Procjenjujete li Vaš odnos s odgojiteljem i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete kao suradnju ili kao partnerstvo? Zašto?*

Odgovor: Pa više je suradnja, više možda i zbog nas roditelja koji smo zaposleni i koji malo slobodnog vremena imamo. Želimo, ful želimo surađivati jer imamo jako dobra iskustva, stvarno imamo s našim tetama i našom grupom. Znači mislim da surađujemo 100% i trudimo se surađivati 100%, a partnerstvo je možda bilo u dva navrata da jesmo možda nešto malo više potegli. Recimo prošle godine je naša grupa samoinicijativno organizirala druženje ono baš je bilo predivno, evo recimo to je bilo lijepo. Šta ja znam... Više suradnja da i to mislim da je više naša stvar. Da su tete ful otvorene naše, odgajateljice ne tete, odgajateljice, da su ful otvorene, da žele, da puno uvijek razgovaraju s nama kad god samo i mi ono često samo ostaviš i trčiš na posao i evo to je iskreno.

Pitanje: *Koji su po Vama najbolji oblici suradnje između roditelja i odgojitelja?*

Odgovor: Aha da li usmeno da li mailom, to mislite. Najbolje usmeno, informacije recimo top. Informacije su mene iznenadile u vrtiću, da je to ono ful, ono konstruktivno, baš informacije. Informacije su odlične, a roditeljski isto super. Najbolje mi je ovako kad se vidimo pa nešto popričamo. Ovo kad je bilo korona mailom su dosta zapravo dosta

dobro surađivali, slali su nam i slike, često su nam odgajateljice slale mail i govorele što rade, koju zemlju proučavaju i tako, ali ovo je sad čim vidiš imaš osjećaj da je više, da više surađuješ, to mi je bolje, a sad...

Pitanje: *A primjerice kutiće za roditelje, da li tamo odgajatelji ostavljaju nekakve obavijesti, da li to čitate ili Vam to nekako promakne?*

Odgovor: Da, da, čitamo, čitamo. Bolje mi je čitat nego stalno ispitivat, iskreno meni je bolje to, meni je to top, to mi je super.

Pitanje: *Možete li mi opisati kako je izgledala Vaša suradnja s odgojiteljima i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete, prije pandemije COVID-19?*

Odgovor: Išla sam na informacije dva puta godišnje, ne češće. Na roditeljske sam išla, ali i ovako kad bi došli po njih uvijek bi porazgovarali ako imaju nekih problema. I na radionicama smo sudjelovali, radili smo ukrase za Božić i bilo je još tih radionica.

Pitanje: *Možete li mi opisati kako trenutno, za vrijeme trajanja pandemije COVID-19, izgleda Vaša suradnja s odgojiteljima i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete.*

Odgovor: Sada je sve već malo popustilo, ponovno sve kreće. Na informacije ćemo nadam se opet ići. Kad je baš bio covid onda smo mailom i ovo kad bi se vidjeli ispred vrtića što je više-manje bezveze, previše je roditelja i djece da bi sad nešto pričao.

Pitanje: *Uviđate li neke pozitivne ili negativne strane kada govorimo o suradnji između roditelja i odgojitelja za vrijeme pandemije COVID-19?*

Odgovor: Što je pozitivno u tome svemu? Pozitivno je to što je A.B. se ful osamostalio. Nisam više ja potrebna kada dođe do presvlačenja za uvođenje u vrtić, jako se osamostalio i imam osjećaj da su u nekom momentu i shvatili jer im nismo stalno bili nad glavom. Negativno mi je bilo to što ne možeš porazgovarat s odgajateljem, što ne možeš vidjeti to što ti dijete govori. I super mi je što sada ponovno idu na izlete i jako su aktivni.

Transkript 2: Majka 2

Pitanje: *Možete li mi reći više informacija o svom djetetu, primjerice koliko godina ima, koji program pohađa, koliko dugo već pohađa vrtić i slično?*

Odgovor: Moje dijete ima skoro pet i pol godina, krenuo je u jaslice kada je imao tri i pol godine tako da mu je ovo treća godina u istoj ustanovi. Nakon jaslica prešao je u vrtićku grupu i trenutno je u glazbenom programu.

Pitanje: *Jeste li upoznati s pojmom projektni pristup? Zna li što on podrazumijeva? Kako se provode projekti u odgojno-obrazovnoj skupini koje pohađa Vaše dijete?*

Odgovor: Recimo da znam, barem otprilike. Ove godine su baš imali jednu temu koju su obrađivali u sklopu eTwinning projekta, tema je bila *7 država na 7 kontinenta*. To su obrađivali i moram reći da sam jako iznenađena s količinom informacija koju je moje dijete usvojilo vezano uz taj projekt. Meni kao roditelju to se čini baš sjajnom i dobrom stvari za djecu. Vrlo pozitivno, pohvalno i potrebno. Što se tiče nekih drugih projekata, mislim da oni stalno imaju neke projekte, teško mi je razlučiti s obzirom da smo u ovakvim nekakvim posebnim uvjetima, kada je početak, a kada je kraj nekog projekta i šta točno obrađuju. Ali da, čini mi se da u njegovoj skupini stalno imaju neke projekte i da u sklopu tih projekata obrađuju stvari s više izvora.

Pitanje: *Jeste li do sada sudjelovali na nekom projektu u vrtiću? Ako jeste, kako?*

Odgovor: Kod starijeg djeteta imam takva iskustva dok se sada konkretno zbog covid situacije i dosta restriktivnih mjera to svelo samo na donošenje nekakvih materijala koji su djeci potrebni. Odgajatelji nas uvijek zamole da ako imamo neke materijale za koje smatramo da će im dobro doći, da bi im pomoglo neka im donesemo. Mislim da se roditelji rado tome odazovu.

Pitanje: *Smatrate li da je projektni pristup učenju dobar za djecu?*

Odgovor: Meni se to jako sviđa. Smatram da je za djecu jako korisno, mislim da im se na taj način u toj jako mladoj dobi daje nekakva šira slika odnosno mogućost da istoj stvari mogu prići iz različitih kutova. Mislim da im to može koristiti u kasnijem školovanju i životu i nekako mi je iskustvo da koliko toga sad u vrtiću ima ili ima u nekim vrtićima da toga apsolutno nedostaje u školama.

Pitanje: *Možete li mi navesti koja je razlika između suradnje i partnerstva?*

Odgovor: Ovako iz glave doista ne znam. Ne znam koja bi bila razlika u kontekstu suradnje i partnerstva s vrtićem. Bilo bi već dovoljno da postoji suradnja kojom svakako

odgajatelji upravljaju, a mislim da kao društvo nismo još spremni za partnerstvo jer u tom slučaju bi se trebalo pogledati neku širu sliku i cijeli kolektiv, ne polaziti od vlastitog djeteta. Nekako mi se čini da nismo još spremni za partnerstvo.

Pitanje: *Procjenjujete li Vaš odnos s odgojiteljem i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete kao suradnju ili kao partnerstvo? Zašto?*

Odgovor: Odnos nas roditelja s odgajateljima svakako jest suradnički, neću isključiti mogućnost da kada razgovaramo o konkretnim odgajateljima bi on mogao biti i partnerski. Isto tako sam svjesna činjenice da u velikoj skupini gdje je njih 23 je to jako teško realizirati, a to Vam se vidi na ovim nekim primjerima gdje imate neke sitne teme. Postoje roditeljske grupe na Whatsappu, Viberu i onda zapravo vidite da iako dijete ide u istu skupinu kao i ostala djeca, imate kompletno različite teme. Zato kažem da nismo spremni i ne vidim uopće kako bi odgajatelji mogli uspostaviti partnerski odnos sa svim roditeljima jer nebi uopće razgovarali o istim stvarima.

Pitanje: *Koji su po Vama najbolji oblici suradnje između roditelja i odgojitelja?*

Odgovor: Meni je osobno najbolje sada kada mogu doći u vrtić i onda ja vidim te njihove projekcije i zapravo to mi bude dovoljno. Odgajatelji kada imaju vremena onda nama kao roditeljima posvete vrijeme da nam i objasne neke stvari, nekad više, nekad manje. Meni je to zadovoljavajuće. Odlično mi je kada odgajatelji uoče neku situaciju o kojoj bi voljeli razgovarati s roditeljem pa onda oni iniciraju razgovor s roditeljem, takvo sam iskustvo imala u jednom drugom vrtiću. To mi je bilo super jer nisam ja tražila informacije nego su me odgajatelji zvali na razgovor jer su uočili nešto što su željeli podijeliti sa mnom. Iako tema možda nije bila najugodnija, meni kao roditelju, bilo mi je baš pozitivno iskustvo.

Pitanje: *Možete li mi opisati kako je izgledala Vaša suradnja s odgojiteljima i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete, prije pandemije COVID-19?*

Odgovor: Prije pandemije... Ja to čak i ne dijelim na iskustva prije i nakon korone nego su mi više iskustva s konkretnim odgajateljima i mislim da ti uvjeti posebni u koroni nisu utjecali na naš odnos. Kao što smo mi različiti, djeca su različita tako imamo i vrlo

različita iskustva s odgajateljima tako da evo, možda smo s nekim odgajateljima u koroni imali bolja iskustva nego s nekim odgajateljima izvan korone.

Pitanje: *Možete li mi opisati kako trenutno, za vrijeme trajanja pandemije COVID-19, izgleda Vaša suradnja s odgojiteljima i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete.*

Odgovor: Teško mi je sada odgovarati jer dijete mi je bilo u različitim skupinama i to je ipak puno odgajatelja. Tako da ne mogu uspoređivati jedne prije i poslije korone, ali ono što sam vidjela kod odgajatelja u koroni da su se svi maksimalno trudili u tim nekim ograničavajućim uvjetima napraviti maksimum. Najgora stvar koja se događala za vrijeme korone je da pošalješ dijete u vrtić i on pogubi pola ormara, ali dobro ako je to najgora stvar, nije ni važno. Jednostavno je bio kaos, ali kad dijete sretno ulazi i sretno izlazi iz vrtića onda nema veze.

Pitanje: *Uviđate li neke pozitivne ili negativne strane kada govorimo o suradnji između roditelja i odgojitelja za vrijeme pandemije COVID-19?*

Odgovor: Nakon pandemije mi je ipak puno ugodnije kao što mi je bilo i prije nego je cijela priča s pandemijom počela, da ipak postoji taj minimalni neposredni kontakt s odgajateljem. Kad postoji neka informacija koju odgajatelj želi prenijeti da ju on doista je u mogućnosti prenijet. Mi kao roditelji stvarno nismo oni koji stoje na vratima i propitkuju da li je njihovo dijete jelo ili spavalo taj dan, ali ono svakako ako je nešto trebalo podijeliti, oni to naprave. Ono što se meni nije sviđalo je ne samo to što nismo smjeli ulaziti u vrtić, to je samo posljedica, nego što ste dijete morali dovesti u određeno vrijeme i nije nužno došao njegov odgajatelj. Onda se znala dogoditi da vi tog odgajatelja, ako ste došli baš u krivo vrijeme, ne vidite po nekoliko dana. Najnegativnije iskustvo mi je bilo kada je prelazio iz jaslica u vrtić jednostavno se nismo dovoljno informirali i većina te jasličke grupe je otišla prateći tetu iz jaslica u jednu skupinu. Mi smo više gledali koji bi mu po našem mišljenju programi više odgovarali pa smo upisali sportski program, on je tamo došao apsolutno sam što njemu kao djetetu ne predstavlja neki preveliki problem sa nepoznatim odgajateljima. Međutim, prvi kontakt sa novom skupinom i novim odgajateljima je važan, a opet po njega nije došao novi odgajatelj nego netko drugi i to je bilo čak i za njega koji nije posebno osjetljiv, mislim da mu nije dobro leglo, mislim nije

ni meni. Ipak je i to uvođenje neko minimalno potrebno, a ovdje nije bilo. Netko se spustio po djecu tko nije ni rekao kako se zove, dijete je negdje išlo i to eto nije bilo baš najbolje.

Transkript 3: Majka 3

Pitanje: *Možete li mi reći više informacija o svom djetetu, primjerice koliko godina ima, koji program pohađa, koliko dugo već pohađa vrtić i slično?*

Odgovor: Ima četiri i pol godine, u vrtiću je krenula s godinu i pol dana i pohađa glazbeni program.

Pitanje: *Jeste li upoznati s pojmom projektni pristup? Znate li što on podrazumijeva? Kako se provode projekti u odgojno-obrazovnoj skupini koje pohađa Vaše dijete?*

Odgovor: Znam da se u vrtiću provodi europski projekt. Odgajateljice rade po projektnim zadacima s djecom, izrađuju mentalne mape itd. Djeca uče kroz te aktivnosti i to je to što znam.

Pitanje: *Znate li možda tko je inicijator tih projekata? Jesu li to djeca i neki njihovi interesi koje pokazu ili su odgajatelji ti koji određuju temu kojom će se djeca baviti?*

Odgovor: Pa zapravo ne znam, ako bih morala pogađati rekla bih da to primarno određuju odgajatelji, da su oni nekako voditelji cijele te priče. Sad konkretno ne znam na koje točno projekte mislite, znam da imaju neke stvari koje su odgajateljima zadane s obzirom na nastavni plan, izvedbeni plan, europski projekt ili nešto treće. Vjerujem da u nekom svakodnevnom radu koji je manje strukturiran su i djeca inicijatori aktivnosti, ali ako govorimo o nekoj strukturiranoj aktivnosti onda pretpostavljam da to određuje odgajatelj.

Pitanje: *Jeste li do sada sudjelovali na nekom projektu u vrtiću? Ako jeste, kako?*

Odgovor: Prije korone, dok je moj stariji sin išao u vrtić onda sam došla dva, tri puta i imali smo nekakvu temu koju su nam zadali unaprijed pa bih onda ja djeci održala nekakvu radionicu vezano uz Sunce, Mjesec, planete, paleontologiju. To je više bilo u dogovoru s tetom, ja ustvari ni ne znam da li se to nastavljalo na nešto, nadovezivalo na neku njihovu temu ili se samo nadovezivalo na neki interes koji su tada imali, a to su recimo dinosauri.

Pitanje: *Smatrate li da je projektni pristup učenju dobar za djecu?*

Odgovor: Apsolutno da, mislim da je to dobro. Cijeli obrazovni sustav pokušava ići u tom smjeru čak i znanstveni sustav pokušava ići u tom smjeru tako da mislim da to apsolutno ima smisla.

Pitanje: *Možete li mi navesti koja je razlika između suradnje i partnerstva?*

Odgovor: Suradnja bi podrazumijevala neke kratkoročne zadatke koje bih ja obavila kao ovo što sam bila u vrtiću održala nekakvu kratku radionicu, a partnerstvo bi bilo dugoročnije, nekakva suradnja s bolje definiranim obavezama, pravima, možda zajedničkim definiranim ciljevima itd. Znači unaprijed predviđeni nekakvi ciljevi, ishodi, mjerljivi ili nemjerljivi rezultati.

Pitanje: *Procjenjujete li Vaš odnos s odgojiteljem i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete kao suradnju ili kao partnerstvo? Zašto?*

Odgovor: Ovisi kako u kome aspektu. Ono što možda nisam spomenula kao odgovor na Vaše prethodno pitanje je da ja mislim da smo mi partneri u odgoju djece. Ja tako doživljam tete i moja suradnja s njima je partnerska ako govorimo o odgoju djeteta. Ako govorimo o ovako nekim activity based inicijativama onda je to primarno suradnički odnos. Kada imamo zajednički dugoročni cilj, a to je odgojiti dijete tu se apsolutno osjećam kao partner odnosno njih smatram kao partnerice.

Pitanje: *Koji su po Vama najbolji oblici suradnje između roditelja i odgojitelja?*

Odgovor: Individualni razgovori i e-mail komunikacija. Mislim da je značajno povećana dostupnost odgajatelja putem e-maila za vrijeme korone što je super. Prije ste mogli zvat na telefon ako se netko javi dobro, ako ne ništa. To je sada puno bolje. Roditeljski sastanci mi imaju i nemaju smisla puno je djece, puno je roditelja, različiti profili, svašta pričaju, gubi se vrijeme i tako. Na individualnom razgovoru se onda razgovara o djetetu što je meni primarno.

Pitanje: *Možete li mi opisati kako je izgledala Vaša suradnja s odgojiteljima i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete, prije pandemije COVID-19?*

Odgovor: Individualni razgovori su se isto obavljali, mogla sam kao suradnik na određenoj temi doći u vrtić. To mi je bilo super, a sada za vrijeme korone nisam mogla što je šteta jer mislim da je moj sin bio ful zadovoljan s time i da mu je to puno značilo. Roditeljski sastanci su bili jednako nekorisni kao što su i sada.

Pitanje: *Možete li mi opisati kako trenutno, za vrijeme trajanja pandemije COVID-19, izgleda Vaša suradnja s odgojiteljima i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete.*

Odgovor: Za vrijeme korone mi je nedostajalo samo to da ne mogu doći u vrtić ili po dijete ili nekakvu svakodnevnu interakciju s tetom. Oni su to u dobroj mjeri nadomjestili putem e-maila jer su tete zaista se trudile da komuniciraju sve što je potrebno prema nama i da možemo odkomunicirati i povratno prema njima, vrlo su ažurne bile u tom smislu. Individualne razgovore smo imali ove godine, ali čini mi se da nismo imali prošle, a online nismo nikad imali. Ne mogu reći da se osjećam zakinuto za neki oblik suradnje mislim da su tete to dobro isfurale i podnijele jedan veliki teret, stoički i strpljivo, stvarno ih moram pohvalit, dale su sve od sebe.

Pitanje: *Uvidate li neke pozitivne ili negativne strane kada govorimo o suradnji između roditelja i odgojitelja za vrijeme pandemije COVID-19?*

Odgovor: Pozitivno je to što su napravile iskorak u e-mail komunikaciji što je značajno povećalo dostupnost, za vrijeme covida nisu otežavale i ovako tešku situaciju. Kao negativno stvarno ne mogu ništa izdvojiti.

Transkript 4: Majka 4

Pitanje: *Možete li mi reći više informacija o svom djetetu, primjerice koliko godina ima, koji program pohađa, koliko dugo već pohađa vrtić i slično?*

Odgovor: Ima pet godina i pohađa integrirani glazbeni program. U vrtić ide već tri godine odnosno od jaslaca. Vrlo je razigran, voli pjevati, voli svirati i zato ide u integrirani glazbeni program jer ga muzika jako zanima. Dondolaš je tako da je sav u svome svijetu i baš je svoj dečko.

Pitanje: *Jeste li upoznati s pojmom projektni pristup? Znate li što on podrazumijeva? Kako se provode projekti u odgojno-obrazovnoj skupini koje pohađa Vaše dijete?*

Odgovor: Projektni pristup je da naše odgajateljice rade s našom djecom na projektima. Trenutno naši rade eTwinning o državama i mi dobivamo informaciju šta rade i ako netko od nas roditelja može sudjelovati na bilo koji način onda im mi pomažemo. Sjećam se da su sudjelovali i na festivalima znanosti prošle i ove godine, radili su i projekte vezane uz glazbu, ali nisam sigurna točno što. O prehrani su isto radili prošle, a i ove godine, piramidu prehrane. Naši idu puno po kazalištima jer je to u sklopu tog programa.

Pitanje: *Jeste li do sada sudjelovali na nekom projektu u vrtiću? Ako jeste, kako?*

Odgovor: U pravilu nisam, nisam davala nikakve materijale. Odnosno, bilo je nešto za hranu, vezano uz hranu. Ili ne, možda za medicinu smo poslali nešto što smo imali doma.

Pitanje: *Smatrate li da je projektni pristup učenju dobar za djecu?*

Odgovor: Da jer vidim po svom djetetu. Sada mi je najsvježiji taj eTwinning, on toliko poznaje te zastave, toliko ga to zanima. Kod kuće crta zastave, a prije uopće nije htjelo crtati. Stvarno je super taj dio.

Pitanje: *Možete li mi navesti koja je razlika između suradnje i partnerstva?*

Odgovor: Po mom mišljenju suradnja je kad rade bilo šta da mogu pripomoći primjerice s materijalima i zapravo to najviše. A partnerstvo je da zajedno s odgajateljem radiš taj nekakav projekt i provodiš ga.

Pitanje: *Procjenjujete li Vaš odnos s odgojiteljem i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete kao suradnju ili kao partnerstvo? Zašto?*

Odgovor: U pravilu je više suradnja iako smo uvijek tu kad god je nešto potrebno. Znači možemo reći da je jednim dijelom partnerstvo, ne skroz, suradnja najviše. No jednim dijelom je i partnerstvo jer ipak dijete boravi više u vrtiću nego kod kuće tako da je meni osobno i suprugu bitno da to sve funkcionira i da se moje dijete dobro osjeća u samoj ustanovi.

Pitanje: *Koji su po Vama najbolji oblici suradnje između roditelja i odgojitelja?*

Odgovor: U pravilu je najbolje usmeno, znači kada možeš porazgovarati. Međutim bila je ta korona i onda smo putem maila komunicirali maksimalno koliko možemo, eventualno telefonski ako nisi u mogućnosti odmah poslati mail ili tako nešto. Individualni razgovori su isto najbolji oblik kad nam se objasni, ali to ne možeš sada ići svako malo, mislim možeš, ali to nema smisla. Odeš jednom u tri mjeseca čisto da vidiš kako je dijete, naravno odgajatelj te pozove ako je potrebno prije. Roditeljski je više onako za sve skupa, ali za svoje dijete je najbolja komunikacija. Što se tiče oglasne ploče, čitali smo je prije korone. To nam je bio jedini oblik bilo čega, naravno i usmeno, ali u pravilu nam je to bilo bitno. Međutim kada je došla korona jednostavno smo sve informacije dobivali mailom, sada kada opet možemo ući u vrtić nekako zaboravimo na to jer treba ponovno stvoriti naviku.

Pitanje: *Možete li mi opisati kako je izgledala Vaša suradnja s odgojiteljima i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete, prije pandemije COVID-19?*

Odgovor: Usmeno ili oglasna ploča. Tako smo dobivali sve bitne informacije od vrtića, ali i naših odgajatelja.

Pitanje: *Možete li mi opisati kako trenutno, za vrijeme trajanja pandemije COVID-19, izgleda Vaša suradnja s odgojiteljima i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete.*

Odgovor: Najviše smo dobivali informacije preko maila, eventualno kada bi došli po dijete onda bi se ukratko na daljinu reklo. Ono što je super kod naših teta je da smo i za vrijeme korone imali individualne informacije sa svim tim pravilima, mjerama i sa svime time skupa. Taj dio su one ispoštovale što je nama kao roditeljima super. Za vrijeme korone smo isto donosili materijale koji im trebaju, ali je trebalo pratiti pravila koliko stvari trebaju odstajati prije nego se unesu u skupinu.

Pitanje: *Uviđate li neke pozitivne ili negativne strane kada govorimo o suradnji između roditelja i odgojitelja za vrijeme pandemije COVID-19?*

Odgovor: Pozitivno što se tiče suradnje, nama su odgajatelji dolazili po djecu na ulaz znači mi nismo mogli doći do ormarića tu se moje dijete jako osamostalilo. Putem maila smo dobivali informacije. Nema sad tu nešto previše negativno osim šta nisi mogao

komunicirati toliko kada dođeš po svoje dijete i pitat ako je sve bilo u redu. Mislim možeš, ali ne možeš jer dovede deset djece i sad da svaki roditelj to pita. Naše tete su se maksimalno trudile i uspjelo je sve to normalno funkcionirat koliko toliko za razliku od drugih grupa koliko smo čuli, ovo je naše bilo super.

Transkript 5: Majka 5

Pitanje: *Možete li mi reći više informacija o svom djetetu, primjerice koliko godina ima, koji program pohađa, koliko dugo već pohađa vrtić i slično?*

Odgovor: Dijete mi ima četiri godine i pet mjeseci. U jaslice je krenula s godinu i devet mjeseci znači ovo je sada treća godina vrtića. Ide u glazbeni program.

Pitanje: *Jeste li upoznati s pojmom projektni pristup? Zna li što on podrazumijeva? Kako se provode projekti u odgojno-obrazovnoj skupini koje pohađa Vaše dijete?*

Odgovor: Znam da su imali projekt sa Zemljama nekim, ne znam kako se zvao. Imali su projekt za znanost isto, mislim da se tete jako trude to sam im baš neki dan rekla. Ja više ne mogu niti popratiti što sve rade. Moje dijete zna na karti pokazat te zemlje koje su radili, zna kontinente i slično. Sjećam se da je bio neki projekt i za obitelj.

Pitanje: *Jeste li do sada sudjelovali na nekom projektu u vrtiću? Ako jeste, kako?*

Odgovor: Nisam sudjelovala na nikakvom projektu zbog korone. Puno je toga bilo, naše su tete imale neki projekt da roditelji koji se s nečim bave dođu to prezentirati djecu, ali je to zaustavljeno zbog korone. Dogovor je bio da kada se to opet malo pokrene da ću doći u vrtić i upoznati ih s mojim zanimanjem, bila je jedna naša mama doktorica i to je bilo sad nedavno. Ona je prva bila.

Pitanje: *Smatrate li da je projektni pristup učenju dobar za djecu?*

Odgovor: Da, da, da, da. Nauče nešto novo, šire horizonte. Nešto što sam ostala šokirana još prošle godine kada su radili vulkane, nisam pojmla da bi moje dijete to sve moglo znati, znači naučila je to sve u vrtiću di su tete to radile. Kako su glazbena skupina vidim da puno toga rade, recimo isto pucketanje prstima, to je ja nisam mogla naučit.

Pitanje: *Možete li mi navesti koja je razlika između suradnje i partnerstva?*

Odgovor: Ja sam do sada imala fenomenalnu suradnju s tetama. Imala sam do sada jedan mali problem jer je jedna malecka moju malo, ajmo reći, ma ne maltretirala jer to su djeca, nego bio je jedan konflikt. Tete su odmah reagirale, ja sam odmah njima rekla da moram razgovarat s njima. Što se tiče suradnje, što se tiče razgovora, što se tiče savjeta koje sam ja njih pitala u vezi toga su mi dale, potrudile su se, na tome su radile. Isto tako suradnja s pedagogicom, jedna divna žena, ali evo i u tajništvu isto jer kad god ih se zove se jave i pomognu mi ako mogu pomoć.

Pitanje: *Procjenjujete li Vaš odnos s odgojiteljem i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete kao suradnju ili kao partnerstvo? Zašto?*

Odgovor: Rekla bih više partnerstvo. Mislim da zato što sudjelujemo u odgoju naše djece, smatram da su tete jako veliki dio u životu djeteta i da u nekom smislu provode više vremena s mojim djetetom nego ja. Znala sam imati nekad i male konflikte s drugim roditeljima jer oni kažu ah tete, ja ne smatram to tako. Ja svoje dijete učim da mora slušat mamu, tatu i tetu u vrtiću.

Pitanje: *Koji su po Vama najbolji oblici suradnje između roditelja i odgojitelja?*

Odgovor: Individualne informacije kada sam išla, ove godine još nisam bila, šta god mene zanima tete objasne. Njihova razvojna mapa je predobra stvar, ja imam dijete koje ne govori puno što se događa u vrtiću, ali po toj mapi vidim neke stvari, recimo na roditeljskom sastanku sam vidjela da se moje dijete prvi put potpisalo imenom. Roditeljski sastanci su fenomenalni jer se uvijek nasmijemo, tete stvarno to profesionalno odrade. Meni možda najdraže jesu individualne informacije jer se osjećam slobodnije pitati neke stvari, na roditeljskom sastanku se više raspravlja sve općenito.

Pitanje: *Možete li mi opisati kako je izgledala Vaša suradnja s odgojiteljima i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete, prije pandemije COVID-19?*

Odgovor: Meni je sve bilo super, sve je funkcioniralo fantastično. Sad si malo razmišljam, mi smo bili dolje u jaslicama, mi u vrtić gore nismo niti ušli kada su naša djeca prešla jer je počela korona. Ali imali smo prvi roditeljski sastanak i tete su nam dopustile da uđemo unutra da vidimo di nam se opet djeca nalaze. Objasnile su nam sve, ovo je kutak za odmor, ovo je kutak za čitanje i tako.

Pitanje: *Možete li mi opisati kako trenutno, za vrijeme trajanja pandemije COVID-19, izgleda Vaša suradnja s odgojiteljima i odgojno-obrazovnom ustanovom koje pohađa Vaše dijete.*

Odgovor: Funkcionirali smo mailom, telefonom ako je trebalo. Bile su i informacije, jedno vrijeme na terasi od vrtića. Onda se ipak to malo popustilo pa se moglo ući unutra. Imali smo određeno vrijeme za izaći i za ući u vrtić. Trebam recimo doći po dijete u 15:30, ali znam da neću stići, nazovem ih, one kažu da nema problema. Dva puta sam bila i zakasnila, ali one su stvarno bile super i razumne pa su se spustile dolje. Što se tiče tih silaženja s djecom i penjanja svakih 15 minuta ja kažem da je njima bilo teže nego nama. Mislim da je njima bilo teže da, obuči svu tu djecu pa ih dovesti dolje, odvesti gore i još onda moraju ostaviti djecu u skupini same. Mislim uvijek su bile tu negdje tete iz drugih grupa, svjesna sam da se neće ništa dogoditi u dvije minute. Ja stvarno poštujem naše tete, nisam nikada imala problema s njima. Sjećam se da sam još u jaslicama pričala s tetom oko toga kada će moje dijete doći u vrtić jer jako voli spavati. Onda sam ja njoj rekla da neka ona kaže kada da dođemo jer je ona tamo šefica i kad smo se sve dogovorile mi se okrenula i rekla hvala.

Pitanje: *Uvidate li neke pozitivne ili negativne strane kada govorimo o suradnji između roditelja i odgojitelja za vrijeme pandemije COVID-19?*

Odgovor: Negativno nije bilo ništa, mislim da je to sve dobro funkcioniralo. Tete su bile dostupne da li mailom, da li telefonom, da li ispred vrtića. Ja sam bila dosta tolerantna pa sam jednom u dva mjeseca pitala je li sve u redu dok su neki roditelji znali tete ispred... Meni osobno je to bilo malo negativno. Znam da sam ja jednom malo poludila jer ima roditelja koji svaki dan pitaju isto, a glupo mi je zadržavati tete, trebala bi postojati ta neka tolerancija. Pozitivno je da su se djeca počela sama oblačiti. Meni osobno je bilo bitno da mi se dijete oslobodi i da nema strahove i taj sam odlazak gore je napravio za sve drugo da je ona puno opuštenija i samostalnija. Mislim da su se sva djeca općenito osamostalila tako da ja smatram da cijela ta situacija nije bila toliko loša. Uvijek moramo u nečem lošem naći nešto dobro i izvući iz toga pouku, takav je život.